

Muslim Vosidiy
TURK TILINI
MUSTAQIL
O'RGANAMIZ

Muslim Vosidiy

TURK TILINI
MUSTAQIL
O'RGANAMIZ
TÜRKÇE ÖĞRENECEĞİZ

Kitob kimlar uchun?

Bu kitob asosan quyidagi toifa insonlar uchun mo'ljallangan.

- Turk tilini mutlaqo boshidan o'rganmoqchi bo'lganlar uchun.
- Turk tilini oz biladigan va bu tilni yanada mukammal o'rganmoqchi bo'lganlar uchun.
- Turkiyaga borish oldidan bu tilni tezkor o'rganish istagida bo'lganlar uchun.
- Kitobdan turk tilini o'rgatuvchi o'qituvchilar ham qo'llanma sifatida foydalanishlari mumkin.
- Turk tilidagi kitoblarni o'qiy olish, turkcha filmlarni anglash istagida bo'lganlar uchun va hokazo.

Kitobdan qanday foydalanish mumkin ?

Bu kitob orqali siz Turk tilini mustaqil o'rganishingiz ham mumkin. Agar ustoz yordami bilan o'rgansangiz yanada oson o'rganasiz. Ammo ustoz topa olmasangiz bu kitobni diqqat bilan o'rganishingiz lozim. O'zingizga har kun bir soat ajrating va shu soat ichida bir kunlik darsni o'qib o'rganing. Shuni unutmang-ki, bir kunning darsini to'liq o'qimay turib keyingi darsga o'tmang. Kitobda ba'zi so'zlarni rus tilidagi tarjimasi ham qo'shib yozildi. Chunki ko'p kishilar bu so'zlarga odatlanib asl o'zbekchasini ishlatmay qo'yganligini hisobga oldik. Masalan: "o'rindiq" so'zi bilan birga "kreslo" so'zini birga yozdik.

Kitobda har kunlik yodlash uchun so'zlar mavjud. Siz bu so'zlarni yodlagach mashqlarni bajarasiz. Berilgan matnlarni o'qiysiz. Iloji bo'lsa matnlarni ovoz chiqarib o'qing. Kitobdan foydalanish davomida turk tilidagi filmlari yoki multfilmlarni tomosha qilsangiz o'rganish yanada qiziqarli bo'lib talaffuzni ham o'rganasiz. Turkcha film yoki multfilmlarni internet saytlaridan topishingiz mumkin.

Kitob muallifiga savol taklifingiz bo'lsa...

Agar, muallifga taklif yoki savollaringiz bo'lsa ushbu email orqali bog'lanishingiz mumkin. Muslim1024@gmail.com

Bundan tashqari facebook sahifasida: facebook.com/muslimbek

Agar boshqa turdagi kitoblar bilan tanishmoqchi bo'lsangiz: www.muqova.uz saytiga kirishingiz mumkin.

<http://qalam.uz> Studiyasi. Web dizayn va dasturlash.

1-DARS

TÜRK ALFABESİ - TURK TILI ALIFBOSI

Turk tilining alifbosi Lotin harflaridan olingan bo'lib, 1928-yil 1-noyabr kuni qabul qilingan. "Yangi Turk tili" alifbosida 29 ta harf bor.

Harflarni o'qing va qanday talaffuz etilishiga diqqat qiling

Turkcha harflar	O'zbekcha talaffuz etilishi
Aa	A (asal, amaki)
Bb	B (balıq, buxoro)
Cc	J (Jahon, jo'xori)
Çç	Ch (Choy, chaqmoq)
Dd	D (Dengiz, daryo)
Ee	E (Erkin, echki)
Ff	F (Fantan, fil)
Gg	G (Gap, gilam)
Ğğ	G' (bu yumshoq o'qiladi, ba'zan Y harfiga yaqin o'qiladi)
Hh	H (yumshoq o'qiladi, xuddi tomog'imizdan faqat havo chiqayotgani kabi)
ıı	Rus tilidagi “ы” kabi o'qiladi. Masalan: nasıl – насыл
İi	I (inson, ilm)
Jj	J Rus tilidagi Ж kabi o'qiladi (jurnal, jirafa)
Kk	K (Kema, karvon)
Ll	L (Lola, limon)
Mm	M (Mandarin, Makaron)
Nn	N (Non, norin)
Oo	O (Odam, osmon)
Öö	O' (O'rgimchak, o'g'il)
Pp	P (Parda, pasport)
Rr	R (Raqam, rayhon)
Ss	S (Soch, sariq)
Şş	Sh (Shamol, shogird)
Tt	T (Toshkent, timsoh)
Uu	U (Uzum,)
Üü	O' harfiga o'xshash, yoki ruscha IO kabi o'qiladi. (üniversite – o'niversite)
Vv	V (Viloyat, varrak)
Yy	Y (Yordam, yulduz)
Zz	Z (Zebra, zaytun)

Unli harflar

Turk tilida 8 ta unli harf mavjud. Bu unli harflar ikkiga bo'linadi jarangli unlilar va jarangsiz unlilar:

1-Jarangli (qalin) unlilar: Aa, ıı, Oo, Uu.

2- Jarangsiz (yumshoq) unlilar: Ee, İi, Öö, Üü

Undosh harflar

Undosh harflar esa 21 tani tashkil etadi. Undoshlar ham ikkiga, jarangli va jarangsiz undosh harflarga bo'linadi:

1-Jarangli: Ff, Ss, Tt, Kk, Çç, Şş, Hh, Pp.

2- Jarangsiz: Bb, Cc, Dd, Gg, Ğğ, Jj, Ll, Mm, Nn, Rr, Vv, Yy, Zz.

SÖZLÜK – LUG'AT.

So'zlarni o'qing va yodlang

Ben	- Men	Bu	- Bu
Sen / Siz	- Sen / Siz	Ne	- Nima
O	- U (ana u)	Nerede	- Qayerda
Yaşamak	- Yashamoq	Okumak	- O'qimoq
Kitap	- Kitob	Çalışmak	- Ishlamoq
Nasıl	- Qanday	Adın ne?	- isming nima?
İyi	- Yaxshi	Adım ...	- ismim

DİL BİLGİSİ - GRAMMATIKA

Kishilik omoshlari (Men, sen, u) va Hozirgi zamon Fe'li (ish harakat) bir biriga qanday bog'lanadi? Misol uchun O'zbek tilida "Men" olmoshiga "Yashamoq" fe'lini bog'lasak. Hozirgi zamonda:

(yashamoq) Men yasha+yapman, Sen yasha+yapsan, U yasha+yapti

(ishlamoq) Men ishla+yapman, Sen ishla+yapsan, U ishla+yapti

TURK TILIDA HOZIRGI ZAMON QO'SHIMCHALARI

<p>Ben (Men)</p> <p>Okuyorum (o'qiyapman)</p> <p>Çalışıyorum (ishlayapman)</p> <p>Yaşıyorum (yashayapman)</p>	<p>O (U)</p> <p>Okuyor (o'qiyapti)</p> <p>Çalışıyor (ishlayapti)</p> <p>Yaşiyor (yashayapti)</p>
<p>Sen (Sen)</p> <p>Okuyorsun (o'qiyapsan)</p> <p>Çalışıyorsun (ishlayapsan)</p> <p>Yaşıyorsun (yashayapsan)</p>	<p>Siz (Siz)</p> <p>Okuyorsunuz (o'qiyapsiz)</p> <p>Çalışıyorsunuz (ishlayapsiz)</p> <p>Yaşıyorsunuz (yashayapsiz)</p>

BILDIRISH QO'SHIMCHASI

Ma'lumki, o'zbek tilida biror narsaning o'rnini – joyini bildirish uchun ...da qo'shimchasi qo'shiladi. Masalan uyda, ko'chada.

Turk tilida bildirish qo'shimchasi sifatida: **'da ('de)** ishlatiladi. Masalan **Ev'de** – uyda, **Fabrika'da** – fabrikada, **Şehir'de** – Shaharda

Qo'shimchalar so'z oxiridagi harflarga ko'ra o'zgaradi. Qachon –da, -de, -ta, -te ishlatilishini ko'rib chiqamiz.

So'zdagi oxirgi yoki oxirigidan bitta oldingi harf jarangli unli bo'lsa **'da** yoki **'ta** qo'shimchasi qo'shiladi:

a, ı, o, u => **-da / -ta**

So'zdagi oxirgi yoki oxirigidan bitta oldingiz harf jarangsiz unli bo'lsa **'da** yoki **'ta** qo'shimchasi qo'shiladi:

e, i, ö, ü => **-de / -te**

So'zdagi faqat oxirgi harf jarangli undosh bo'lsa **-ta** yoki **-te** qo'shiladi

f, s, t, k, ç, ş, h, p => **-ta / -te**

Misollar

Agar oxirigidan bitta oldingi harf jarangli unli (a, ı, o, u) bo'lsa, va oxirgi harfi jarangli undosh (f, s, t, k, ç, ş, h, p) bo'lsa, u holda **-ta** qo'shiladi

Masalan: uçak'**ta**, taraf'**ta**

Agar oxirigidan bitta oldingi harf jarangsiz unli (e, i, ö, ü) bo'lsa, va oxirgi harfi jarangli undosh (f, s, t, k, ç, ş, h, p) bo'lsa, u holda **-te** qo'shiladi

Masalan: Taşkent'**te**, Gaziantep'**te**

Boshqa hollarda yuqorida ko'rsatilgan so'z oxiridagi harfga ko'ra **-da** yoki **-de** qo'shimchasi qo'shiladi.

Masalan: araba'**da**, yol'**da**, okul'**da**, izmir'**de**, ev'**de**, deniz'**de**

BUYRUQ FE'L

Ma'lumki o'zbek tilida "-moq" qo'shimchasidan faqatgina fe'l yasash mumkin. Masalan "**Bormoq**" so'zi bu fe'l (ish-harakat). Buyruq ko'rinishi esa - **bor!**

"**O'qimoq**" so'zi bu fe'l. Buyruq ko'rinishi esa - **o'qi.**

Turk qilida esa fe'l yasash qo'shimchasi sifatida "**-mak**" yoki "**-mek**" qo'shimchasi ishlatiladi. Masalan:

Yapmak – qilmoq, **yap** – qil.

Okumak – o'qimoq, **oku** – o'qi.

Gelmek – Kelmoq, **gel** – kel

Qo'shimchalar fe'ldagi oxirgi unliga ko'ra o'zgaradi.

Quyida Turk tilida fe'l yasash usuli berilgan. Ular:

Jarangli unililardan keyin - a,i,o,u = mak (**Bakmak, okumak**)

Jarangsiz unililardan keyin - e,i,ö,ü = mek (**Gitmek, gelmek**)

1-MASHQ – ona tilingizga tarjima qiling.

Adın ne, adım Farida. Nasıl sen (Nasılsın), iyi. Bu ne, Bu kitap, Bu nasıl kitap, Bu iyi kitap. Ben kitap okuyorum, Sen ne okuyorsun. Kitap nerede. Sen nerede okuyorsun. Ben Üniversite'de okuyorum. Sen nerede çalışıyorsun. Ben fabrika'da çalışıyorum. Fabrika nerede? Fabrika Taşkent'te. O nerede okuyor. O üniversite'de okuyor. Siz nerede yaşıyorsunuz. Ben Çilonzor'da yaşıyorum. O nasıl çalışıyor. O iyi çalışıyor. Ahmed nasıl kitap okuyor. O iyi kitap okuyor. O nerede kitap okuyor? Bu nasıl kitap? Bu iyi kitap. Sen kitap oku!

2-MASHQ – Turk tiliga tarjima qiling

Men nima o'qiyapman, Men kitob o'qiyapman. Men yaxshi kitob o'qiyapman. Bu nima? Bu kitob. U qayerda ishlayapti. U fabrikada ishlayapti. Fabrika qayerda? Fabrika Toshkentda. Sen qayerda o'qiyapsan? Siz qayerda o'qiyapsiz? U qayerda o'qiyapti? U istanbulda o'qiyapti. U qanday kitob o'qiyapti. Siz qanday kitob o'qiyapsiz.

3-MASHQ – do'stingiz bilan savol javob qiling:

(isingiz nima, qandaysan, qayerda yashaysan, qayerda o'qiysan, qayerda ishlaysan)

2-DARS

SÖZLÜK – LUG’AT.

So’zlarni o’qing va yodlang

Merhaba - Marhabo	Biz - Biz
Günaydın - Xayrli tong / kun	Onlar - Ular
İyi günler - Xayrli kun	Ev - Uy
İyi akşamlar - Xayrli kech	Az - Kam / oz
Çok - Ko’p, juda	Şimdi - Hozir
Burada - Bu yerda	Hangi - Qaysi
Yapmak - Qilmoq / bajarmoq	Var - Bor / mavjud

DİL BİLGİSİ - GRAMMATIKA

KISHILIK OLMOSHLARI

Ben (<i>Men</i>)	Benim (<i>Mening</i>)	Ben Ahmed. / Benim adım Ahmed
Sen (<i>Sen</i>)	Senin (<i>Senin</i>)	Sen Mustafa / Senin adın Mustafa
O (<i>U</i>)	Onun (<i>Uning</i>)	O Ayşe / Onun adı Ayşe
Biz (<i>Biz</i>)	Bizim (<i>Bizning</i>)	Biz Mehmet / Bizim kitapımız burada
Siz (<i>Siz</i>)	Sizin (<i>Sizning</i>)	Siz Ahmed / Sizin adınız Ahmed
Onlar (<i>Ular</i>)	Onların (<i>Ularning</i>)	Onlar burada / Onların kitabi burada

ŞİMDİKİ ZAMAN FİİLİ – HOZİRGİ ZAMON FE’Lİ

Avvalgi darsda hozirgi zamon fe’li bilan qisqacha tanishgan edik. Ushbu darsda bu haqda batafsil o’rganamiz. Ma’lumki o’zbek tilida hozirgi zamonda gap tuzish uchun **Shaxs + buyruq fe’l + qo’shimcha** kabi tartibda tuziladi.

Masalan: Men borayapman (Men + bor+ayapman). Xuddi shu kabi, turk tilida ham ana shu ketma-ketlikda qo’yiladi. Masalan: Ben çalışıyorum (Ben + çalış+ıyorum) Ammo fe’l oxiridagi harfga ko’ra ba’zan qo’shimchalar harfi o’zgaradi.

Ben <u>fe’l</u> - iyorum	<i>Masalan:</i>
Sen <u>fe’l</u> - iyorsun	Ben yapıyorum – Men bajaryapman
O <u>fe’l</u> - iyor	Sen ev’de yasıyorsun – Sen uyda yashayapsan
Biz <u>fe’l</u> - iyoruz	O kitap okuyor – U kitob o’qiyapti
Siz <u>fe’l</u> - iyorsunuz	Biz çalışıyoruz – Biz ishlayapmiz
Onlar <u>fe’l</u> -iyorlar	Siz nerede çalışıyorsunuz – Siz qayerda ishlayapsiz
	Onlar burada ne yapıyorlar - Ular bu yerda nima qilyaptilar

Fe’l(ish-harakat) dagi oxirgi unli (oxirgi yoki oxirgidan avval kelgan unli) harflarga ko’ra qo’shimchaniing ilk harfi o’zgaradi

Masalan:

Yapmak – qilmoq. yap – qil => **Ben yap i yorum.**
(**Y**ap - so'zida oxirgi unli a bo'lgani uchun **-iyor** qo'shiladi)

Gelmek – Kelmoq. gel – kel => **Ben gel i yorum**
(**G**el - so'zida oxirgi unli e bo'lgani uchun **-iyor** qo'shiladi)

Okumak – o'qimoq. Oku – o'qi => **Ben oku u yorum**
(**O**ku – so'zida oxirgi harf u bo'lgani uchun **-uyor** qo'shiladi. Ammo ikkita unli ketma ket kelishi lozim bo'lsa ulardan biri o'qilmaydi)

Qo'shimchalar

e, i = iyor (iyorum, iyorsun) a, ı = ıyor (ıyorum, ıyorsun) o, u = uyor (uyorum, uyorsun) ö, ü = üyor (üyorum, üyorsun)	<i>Masalan</i> bekle-mek => bekliyor anla-mak => anlıyor otur-mak => oturuyor söyle-mek => söylüyor
--	---

Turk tilida gap tuzish ketma-ketligi

Ben şimdi ev'de iyi kitap okuyorum -
Men hozir uyda yaxshi kitob o'qiyapman

Kim + qachon + qayerda + nima + qilyapti

1-MASHQ. Turk tiliga tarjima qiling

Sizning kitobingiz qayerda? Uning ismi nima. Uning ismi Ahmad

Mening kitobim qanday? Sening kitobing yaxshi? Bu sening kitobing.

Sening isming nima ? Men Ahmad. Mening ismim Ahmad. Sening kitobing qanday?

2-MASHQ. So'zlarni to'g'ri joyalshtirib yozing.

1. kitap, ev'de, okuyor, şimdi, Mustafa,
2. şimdi, burada, onlar, ne yapıyorlar
3. şimdi, ben, yaşıyorum, Toşkent'de,
4. burada, var, ne, şimdi
5. Hangi, sen, yaşıyorsun, ev'de
6. Çalışıyorsunuz, burada, siz, nasıl
7. Ev'de, yaşıyorlar, onlar, hangi

3- MASHQ. o'qing va tarjima qiling

- Merhaba

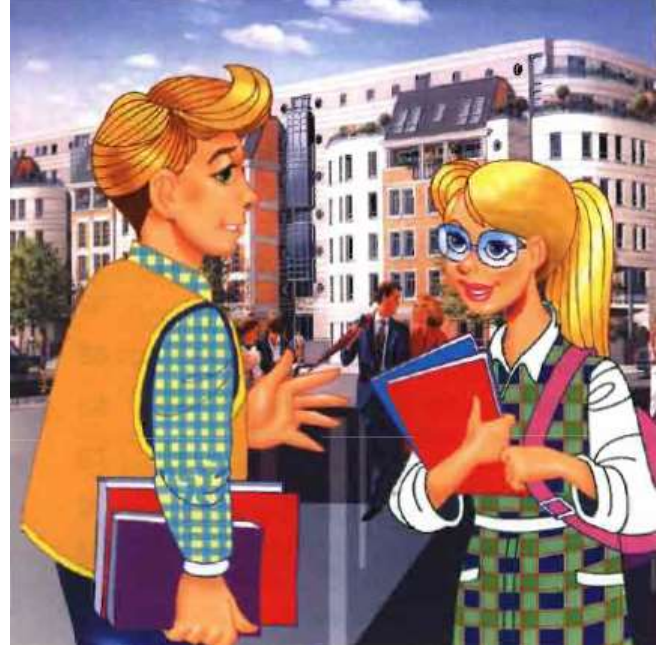
- Merhaba

- Nasıl sen (nasılsın) ?

- çok iyi. Sen şimdi burada ne yapıyorsun ?
- Ben kitap okuyorum
- Nasıl kitap okuyorsun ?
- Çok iyi kitap okuyorum.
- Sen nerede çalışıyorsun ?
- Ben fabrika'da çalışıyorum.
- Hangi fabrika'da çalışıyorsun ?
- "Tekstil"de çalışıyorum.

*** **

- Günaydın
- İyi günler
- Senin adın ne ?
- Benim adım Mustafa.
- Sen şimdi nerede yaşıyorsun ?
- Ben ev'de yaşıyorum
- Senin ev nerede ?
- Benim ev Çilanzar'da
- Sen nerede çalışıyorsun ?
- Ben fabrika'da çalışıyorum
- Sen fabrika'da nasıl çalışıyorsun ?
- Ben çok çalışıyorum

3-DARS

SÖZLÜK – LUG'AT.

So'zlarni o'qing va yodlang

Oda – xona	Anlamak – tushunmoq / anglamoq
Gün – kun	Bilmek – bilmoq
Dil – til	Öğrenmek – o'rganmoq
Kaç – necha / nechta	Hafta – hafta
Bir – bir	Bana – Menga
İki – ikki	Ona – Unga
Üç – uch	Vermek - bermoq
Ne zaman – qachon	Ver - ber

DİL BİLGİSİ - GRAMMATIKA KO'PLIK QO'SHIMCHASI

Ko'plikni bildirish uchun –lar (ler) qo'shimchasi qo'shiladi.

Agar so'zdagi oxirgi unli harf (shu jumladan, oxirigidan bitta oldingi harf ham) jarangli yoki jarangsiz bo'lishiga qarab **-lar** yoki **-ler** qo'shiladi

1-Jarangli (qalin) unlilar: **Aa, Iı, Oo, Uu => lar**

2- Jarangsiz (yumshoq) unlilar: **Ee, İi, Öö, Üü => ler**

<i>Birlik</i>	<i>Ko'plik</i>
Gün	Günler
Dil	Diller
Telefon	Telefonlar
Kitap	Kitaplar
Oda	Odalar
Ne	Neler
Bu	Bunlar

Masalan: Burada neler var? Burada çok kitaplar var. – Bu yerda nimalar bor? Bu yerda ko'p kitoblar bor

KO'RSATISH OLMOSHLARI

Kim? – Kim?	Kimin? – Kimning?	Kime? – Kimga?
Ben	Benim - <i>Mening</i>	Bana - <i>Menga</i>
Sen	Senin - <i>Sening</i>	Sana - <i>Senga</i>
Siz	Sizin - <i>Sizning</i>	Siza - <i>Sizga</i>
O	Onun - <i>Uning</i>	Ona - <i>Unga</i>
Biz	Bizim - <i>Bizning</i>	Biza - <i>Bizga</i>
Onlar	Onların - <i>Ularning</i>	Onlara - <i>Ularga</i>
<u>Ben</u> biliyorum – Men bilaman <u>O</u> türkça anliyor	<u>Benim</u> ev – mening uyim Bu kitap <u>Senin</u>	<u>Bana</u> ver – menga ber <u>Ona</u> söyle – unga ayt

1. MASHQ. O'qing va ona tilingizga tarjima qiling.

Benim adım Mehmet. Ben Taşkent'te yaşıyorum. Benim ev'de üç oda var. Bizim ev'de çok kitaplar var. Ben çok kitaplar okuyorum. Ben üç dil biliyorum. Rusça, özbekçe, ingilizçe biliyorum. Şimdi türkçe dil öğreniyorum. Ben şimdi ona kitaplar veriyorum. Bu benim kitap. Bana kitap ver.

Sen ne öğreniyorsun? Ben bu hafta türkçe öğreniyorum. Sen nerede türkçe öğreniyorsun. Ben ev'de öğreniyorum. Onlar ev'de kitap okuyorlar. O oda'da kitap okuyor. O şimdi nerede. O şimdi ev'de. Hangi ev'de? Bu ev'de. Ev'de kaç oda var. Bu ev'de üç oda var. Onlar burada ne yapıyorlar?

Biz bir hafta'da üç gün türkçe öğreniyoruz. Onlar ne zaman çalışıyorlar. Onlar bir hafta'da iki gün çalışıyorlar. Sen az çalışıyorsun. Çok çalış !. O türkça az biliyor. O şimdi az-az öğreniyor. O kaç dil biliyor. O üç dil biliyor. Hangi diller? Rusça, Özbekçe, İngilizçe biliyorum. Hangi dil iyi. İngilizçe iyi dil. Ben ingilizçe anliyorum.

O şimdi iki dil biliyor. Ben iyi anliyorum. Bu nasıl kitap. Sen nasıl kitap okuyorsun. Ben türkçe kitap okuyorum. Ben bu hafta Çilonzor'da yaşıyorum. Biz üniversite'de türkçe öğreniyoruz. Ben şimdi üç dil biliyorum. Sen hangi günler çalışıyorsun. Bunlar ne? Bunlar kitaplar. Bana kitap ver. Burada ne var? Ona çok kitaplar ver!

2. MASHQ. Tarjima qiling.

Men yashayapman - Ben yaşıyorum

Men o'rganayapman -
Sen o'qiyapsan -
Sen bilyapsan -
U ishlayapti -
U tushunyapti -
U hozir ishlayapti
Ular yaxshi tushunyaptilar

3. MASHQ – O'qing va yodlang

Mustafa: Selamun alaykum, nasilsin?

Erol: Alaykum selam, Çok iyi.

Mustafa: Adın ne?

Erol: Adım Erol

Mustafa: Senin ev nereda?

Erol: Benim ev Taşkent'te

Mustafa: Senin ev'de kaç oda var?

Erol: Benim ev'de üç oda var.

Mustafa: Sen hafta'da kaç gün çalışıyorsun. ?

Erol:- Ben hafta'da iki gün çalışıyorum.

Mustafa: Sen şimdi ne öğreniyorsun ?

Erol: Ben şimdi türkçe öğreniyorum

*** **

Erol: iyi günler. nasilsin ?

Mustafa: çok iyi.

Erol: Adın ne?

Mustafa: Adım Mustafa

Erol: Sen kaç dil biliyorsun?

Mustafa: Ben üç dil biliyorum

Erol: Hangi diller ?

Mustafa: İngilizçe, Türkçe, Rusça

Erol: Sen bugün ne okuyorsun ?

Mustafa: Ben bugün türkçe kitaplar okuyorum

Erol: Sen nerede çalışıyorsun ?

Mustafa: Ben Fabrika'da çalışıyorum.

4. MASHQ – türk tiliga tarjima qilib yozing

1. Sen qayerda yashayapsan? 2. Sening uying qayerda? 3. Sening uyingda nechta xona bor? 4. Sen qaysi uyda yashaysan ? 5. Men yaxshi tushunayapman. 6. Men turkcha kam bilaman. 7. Bizning kitoblarimiz juda yaxshi. 8. Sen turkcha qanday o'rganyapsan?. Men ko'p turkcha kitoblar o'qiyman 9. Bu uyda ko'p xonalar bor. 10. Sen qaysi xonada yashayapsan? 11. Sen qachon kelayapsan? 12. Bu uyda nima bor?

5. MASHQ – Savollarga turk tilida javob bering

- Siz kaç dil biliyorsunuz ?

- Hangi diller ?

- Siz şimdi neredede yaşıyorsunuz ?
- Sizin ev neredede ?
- Sizin ev'de kaç oda var ?
- Siz şimdi neredede okuyorsunuz ?
- Siz neredede çalışıyorsunuz ?
- Siz şimdi burada ne yapıyorsunuz ?
- Siz bugün ne öğreniyorsunuz ?

4-DARS

SÖZLÜK – LUG'AT.

So'zlarni o'qing va yodlang

Aile - oila	Öğrenci – talaba/ o'quvchi
Yaş – yosh (umr)	Dükkan – do'kon
Yaşında - yoshda	Satıcı - sotuvchi
Büyük - katta	Doktor – do'xtir
Baba - ota	Ucuz - arzon
Anne - ona	Şey – narsa / buyum
Kardeş – birodar / aka-uka	Her - har
Fiyat - narx	Her şey – har narsa / hamma narsa

DİL BİLGİSİ - GRAMMATIKA

O'zbek tilida biror narsani kimgadir tegishli ekanligini bildirish uchun egalik qo'shimchalari qo'shiladi, Masalan: Bu mening –im (Bu mening kitobim, Sening uying, uning xonasi) Ushbu darsimizda, turk tilida ana shunday so'zlar qanday yasalishini o'rganamiz. Masalan: **Bizim evimiz** – *Bizning uyimiz*

Benim ... –im (-im, -m)	<i>Masalan:</i>
Senin –in (-in, -n)	Benim ev <u>im</u> 'de üç oda var – <i>Mening uyimda uch xona bor</i>
Onun-i (-i, -si)	Senin yaş <u>ın</u> kaç'ta – <i>Senin yoshing nechada</i>
Bizim-imiz (-ımız, -mız)	Onun oda <u>şı</u> nasıl – <i>Uning uyi qanday</i>
Sizin –iniz (-ınız, -nız)	Bizim ev <u>imiz</u> çok büyük – <i>Bizning uyimiz juda katta</i>
Onların ...-i (-i, -si)	Kardeş <u>iniz</u> neredede – <i>Birodaringiz qayerda</i>
	Onların kitap <u>ı</u> burada – <i>Ularning kitobi bu yerda</i>

Qo'shimcha qo'shilayotgan so'zning harflariga ko'ra qo'shimchalar o'zgarishi mumkin. Bu, so'zdagi oxirgi unli (oxirgi undosh harfdan oldin kelgan unli) harfga bog'liq. Qalin va yumshoq unliga ko'ra o'zgaradi.

Qo'shimchalar:

e, i => -im, -in, -i, -ımız, -iniz, -i	<i>Masalan:</i>
a, ı => -im, -in, -i, -ımız, -iniz, -i	Kardeş- im , Onun ev- i
o, u => -um, -un, -u, -umuz, -unuz, -u	Kitap- ım , Senin ad- ın
	Oyun- um , Bizim okul- umuz

<p>ö, ü => -üm, -ün, -ü, -ümüz, -ünüz, -ü</p> <p>Unlidan keyin => -m, -n, -sı, -mız, -nız, -sı</p> <p><i>Agar oxirgi harf -k bilan tugasa, u holda bu -ğ harfiga aylanadi.</i></p>	<p>Üzüm-üm , Benim otobüs-üm</p> <p>Anne-m , Onun baba-sı</p> <p>Uçak => bizim uçağımız</p> <p>Durak => Otobüs durağı</p>
--	---

Agar gapda kishilik olmoshi (Benim, Senin, Onun) mavjud bo'lsa, u holda qo'shimcha qo'shilmasligi ham mumkin. Masalan:

Benim kitap = Benim kitapım - *Mening kitobim.* Har ikki gapning ma'nosi bir xil.

BILDIRISH QO'SHIMCHASI BILAN

Shu bilan birga bildirish qo'shimchasi (-da, -de) ham birga qo'shilishi mumkin.

Masalan:

Benim evim'de - *Mening uyimda.*

Senin evin'de – *Sening uyingda*

Ammo, Onun (*Uning*) yoki Onlarning (*Ularning*) olmoshlaridan keyin egalik (-im, -in, -i ...) va bildirish ('da, 'de, 'te) qo'shimchasi kelsa o'rtada **-n-** harfi qo'shiladi.

Masalan:

(Onun evi) Onun evinde (Onun ev-i-**n**-de) – *Uning uyida*

(Onlarning odasi) Onlarning odasinda (Onlarning oda-sı-**n**-da) - *Ularning xonasida*

Annem senin evinde ne yapıyor ? – Onam sening uyingda nima qilyapti?

Onlarning dükkanında her şey var – Ularning do'konida hamma narsa bor

SAYILAR – SONLAR

0 - sıfır	10 – on	20 – yirmi
1- bir	11 – on bir	30 – otuz
2 – iki	12 – on iki	40 – kırk
3– üç	13 – on üç	50 – elli
4 – dört	14 – on dört	60 – altmış
5 – beş	15 – on beş	70 – yetmiş
6 – altı	16 – on altı	80 – seksen
7 – yedi	17– on yedi	90 – doksan
8 – sekiz	18 – on sekiz	100 – yüz
9 – dokuz	19 – on dokuz	1 000 – bin

38 – otuz sekiz

352 – üç yüz elli iki

2014 – iki bin on dört

1. MASHQ – Quyidagi sanoq sonlarini turk tilida yozma shaklda yozing.

12, 15, 16, 18, 31, 45, 60, 99, 82, 256

2. MASHQ – o'qing va o'z tilingizga tarjima qiling

Benim aile

Benim adım Mustafa. Benim yaş otuz'da Ben Toşkant'te yaşıyorum. Bizim ev çok büyük. Bizim ev'de beş oda var. Ev'de benim Babam, Annem ve iki kardeşim yaşıyoruz. Benim kardeşlerim öğrenciler. Onlar üniversite'de okuyorlar.

Benim babam dükkan'da satıcı. Annem doktor. Ben dükkan'da çalışıyorum. Ben hafta'da beş gün çalışıyorum. Bizim dükkan çok büyük. Benim dükkan'da her şey var. Benim dükkan'da her şey ucuz.

3. MASHQ – Yuqoridagi matn asosida savollarga javob bering.

Onun adı ne? Onun yaşı kaç? O nereda yaşıyor? Onun evi nasıl? Onun ev'de kaç oda var? Ev'da kimler yaşıyor? Onun kaç kardeşi var? Onun kardeşleri nereda okuyorlar? Onun babası nereda çalışıyor? Onun annesi kim? O haftada kaç gün çalışıyor? Onların dükkanı nasıl? Onun dükkan'da ne var? Dükkada fiyatlar nasıl.

4. MASHQ – Bo'sh o'rinlarga quyidagi so'zlardan keraklisini qo'ying.

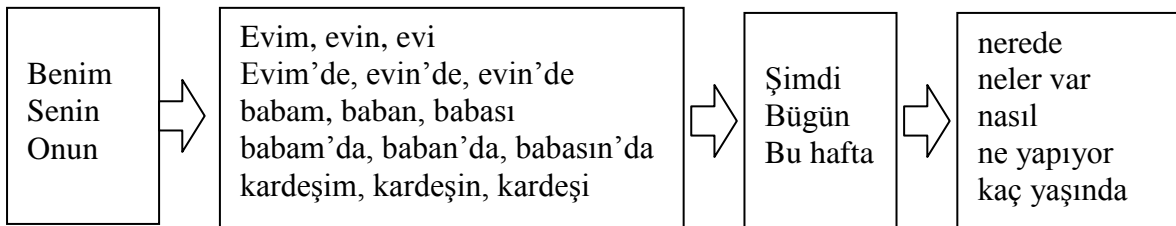
(dükkan'da, yaş, evin'de, okuyor, kardeşin, baban, eviniz'de, dükkanın'da, ucuz, var)
Masalan

0) Bizim ...dükkan'da... fiyatlar çok ucuz – *Bizning do'konda narxlar juda arzon*

- 1) Biz şimdi onların yaşıyoruz.
- 2) Senin kaç? benim on beş'de.
- 3) Bu dükkan'da her şey
- 4) Babam senin ne yapıyor
- 5) Sizin kaç oda var
- 6) Senin burada ne okuyor.
- 7) Onun babası nasıl kitap

5. MASHQ – So'zlarni tanlab gaplar tuzing.

Masalan: Onun evin'de şimdi neler var ? – *Uning uyida hozir nimalar bor?*

5. MASHQ – Turk tiliga tarjima qiling.

1. Sen hozir nima qilyapsan? 2. Mening uyimda har narsa bor. 3. Uning uyi juda katta.
4. Sizning otangiz qanday ? 5. Mening otam yaxshi. 6. Mening onamda yaxshi kitoblar bor.
7. Sening do'koningda nimalar bor. 8. Uning uyida nechta xona bor? 9. Bizning kitobimiz qayerda?
10. Sizning birodaringiz uyda kitob o'qiyapti.
11. Mening otam do'xtir. Otam hozir ishlayapti. 12. Sen bugun nima qilyapsan.

5-DARS

SÖZLÜK – LUG'AT.

So'zlarni o'qing va yodlang

Çocuk – bola, farzand istemek – xohlamoq / istamoq Ders – dars Kim – kim Siyah - qora Beyaz – oq ve - va	Araba – moshina Kapı - eshik Okul - maktab Pahalı - qimmat Değil – emas (inkor qilish) Sahib – ega / egasi Kimin - Kimning
---	---

DİL BİLGİSİ - GRAMMATIKA

Avvalgi darsda egalik qo'shimchalarini o'rgandik, ya'ni kitob-kitobim, uy-uying, xona-xonamiz va hokazo. Ushbu darsda o'rganadigan qoida ham xuddi shuning davomi, biror shaxs yoki buyumga tegishli narsa qanday aytilishini o'rganamiz, masalan:

Ahmadning moshinasi (Ahmadga tegishli moshina), Uyning eshigi, Moshinaning egasi. va hokazo... Bunday so'zlar turk tilida quyidagicha tuziladi. Masalan:

Evin sahibi – uyning egasi. **Odanning kapisi** – xonaning eshigi, **Mehmetin arabasi** – Mehmetning moshinasi

Qo'shimchalar

.....- in (-in, -un, -nin, -nun) i (-i, -u, si, su) ...Ahmet- in ...ev- i ...Araba- nin ...kapı- si

E'tibor bersangiz qo'shimchalar so'zning oxirgi harfiga ko'ra o'zgarmoqda... Qaysi holda qanday qo'shimcha qo'shilishini quyidagi jadvaldan ko'rish mumkin:

Oxirgi harf quyidagi unlilar bilan tugasa e, i => ...-nin, ...-si a, ı => ...-nin, ...-si o, u => ...-nun, ...-su ö, ü => ...-nün, ...-sü	Agar unlidan keyin undosh harf kelsa: e, i (+undosh) => ...-in, ...-i a, ı (+undosh) => ...-ın, ...-ı o, u (+undosh) => ...-un, ...-u ö, ü (+undosh) => ...-ün, ...-ü
<i>Masalan</i> Kardeşimin annesini – birodarimning onasi Mustafanın ailesini – Mustafaning oilasi Odanning kapisini – Xonaning eshigi Mahmütün komşusu – Mahmudning qo'shnisi Komşunun arabalarını – qo'shnining moshinalari	<i>Masalan</i> evin sahibini - uyning egasi Hasanın evini - Hasanning uyi Mahmutun dersini – Mahmudning darsi Otobüsün şoförünü – Avtobusning haydovchisi Odanning kapisini – xonaning eshigi

Agar oxirgi harf **-k** bilan tugasa, u holda bu **-ğ** harfiga aylanadi. Masalan:
(Yemek) Onun yemeği – *uning ovqati*, (çocuk) Ahmetin çocuğu – *Ahmetning bolasi*

1. MASHQ – o'z tilingizga tarjima qiling.

1. Bu evin sahibi kim? 2. Bu kitap Mustafanın 3. Bu arkadaşımın arabası.
4. Burada Hasanın dükkanı var. 5. Ahmetin evi nerede, onun evi burada.
6. Benim arabamın kapısı nasıl? Senin arabanın kapısı siyah
7. Bu arabanın sahibi kim? Arabanın sahibi ben. 8. Bu araba iyi değil. 9. Bu dükkan'da kitaplar pahalı değil, çok ucuz. 10. O kim? O doktor değil, O satıcı.
11. Ahmetin arabası siyah. 12. Evin sahibi şimdi burada.

2. MASHQ – So'zlardan mosini ketma-ket joylab 7 ta gap tuzing

Masalan: Babamın siyah arabası nerede?

Mustafa Ahmet Kardeşim Doktor Babam	-in -in -un -nın -nin -nun	büyük siyah beyaz ucuz pahalı çok az	araba kitap ev oda kardeş dükkan	-i -i -u -sı -si -su	var burada nerede?
---	---	--	---	-------------------------------------	--------------------------

3. MASHQ – O'qing va turk tilida gapirib bering.

Onun kardeşi

Onun adı Hasan. Hasan şimdi kırk yaşında. O şimdi Antalya'da yaşıyor. O şimdi dükkan'da satıcı. Onun iki çocuğu var. Onların adı Ahmet ve Ali. Çocuklar okulda okuyorlar. Onlar dil öğreniyorlar. Her gün kitaplar okuyorlar. Ali rusça öğrenmek istiyor. Onda çok rusça kitaplar var. Alinin babası rusça iyi biliyor.

Benim kardeşim

Benim adım Mehmet. Bizim aile çok büyük değil. Ev'de: babam, annem, iki kardeşim ve Ben yaşıyoruz. Benim büyük kardeşim'in adı Mustafa. Onun yaşı 28'de. O üniversite'de öğrenci. O ingilizce öğrenmek istiyor. Benim babam şimdi Rusya'da fabrika'da çalışıyor. O fabrika'nın sahibi. Rusya'da bizim evimiz var. Evimiz büyük değil. Ev'de üç oda var. Babamın beyaz arabası var.

4. MASHQ – yuqoridagi matn asosida savollarga javob bering.

1. Hasan şimdi nerede yaşıyor?
2. Hasan nerede çalışıyor / Ne yapıyor?
3. Hasanın kaç çocuğu var? Onların adı ne?
4. Hasanın çocukları nerede okuyorlar?
5. Mehmetin ailesinde kimler var?
6. Mehmetin kardeşi kaç yaşında?
7. Mehmetin babası ne yapıyor?
8. Mehmetin babasında nasıl araba var?

5. MASHQ – turk tiliga tarjima qiling.

1. Bu do'konda narxlar qimmat emas. 2. Do'xtirning moshinasi qora emas. 3. U hozir bu yerda emas. 4. U hozir talaba. 5. Bolalar maktabda dars o'rganyaptilar. 6. Sen qaysi maktabda o'qiyapsan. 7. Unga kitob ber. 8. Mening birodarim (akam) haftada uch kun turkcha o'rganyapti. 9. Bu do'konda har narsa bor. 10. Menga turkcha kitob ber.

6-DARS

SÖZLÜK – LUG'AT.

So'zlarni o'qing va yodlang

Var – Bor / mavjud	Lazım – kerak / lozim
Yok – Yo'q / mavjud emas	Yeşil – yashil (rang)
Evet – Ha / Shunday	Mavi – ko'k (rang)
Hayır - yo'q / unday emas	Çay - choy
Gömlek – ko'ylak	Küçük - kichik
Renk - rang	Tane - dona
Pantolon - shim	Otobüs - avtobus

DİL BİLGİSİ – GRAMMATIKA

SORU EKİ - SO'ROQ QO'SHIMCHASI

Turk tilida so'roq qo'shimchalari mi? (mi, mu, mü) yordamida yasaladi. Masalan:

Bu araba mi? – Bu moshinami? **Burda kitap var mi?** – Bu yerda kitob bormi?

Turk tilida so'roq qo'shimchasi alohida yoziladi, ya'ni so'zga qo'shilmagan holda yoziladi. So'roq qo'shimchalari o'zidan avvalgi so'zning harfiga qarab o'zgaradi. Ya'ni qaysi holda **mi**?, qaysi holda **mu**? Bo'lishini quyidagi jadvalda ko'rish mumkin

<i>Oxirgi yoki oxirgidan avval kelgan unli harf quyidagilar bo'lsa:</i> e , i => mi ? a , ı => mi? o , u => mu? ö , ü => mü?	<i>Masalan:</i> Bu araba yeşil <u>mi</u> ? Sana lazım <u>mi</u> ? Ev'de kitaplar çok <u>mu</u> ? Bu Otobüs <u>mü</u> ?
--	--

Turk tilida savol berish, Senda bormi? yoki Sening -ng bormi? deb so'rash quyidagi ko'rinishlarda bo'ladi. Masalan:

Sende araba var mi? – Senda moshina bormi?

Senin araban var mi? – Sening moshinang bormi?

Onda ev var mi? – Unda uy bormi?

Onun evi var mi? – Uning uyi bormi?

Bunda tashqari, savol berishning turli ko'rinishlari mavjud, Masalan:

Sana lazım mi? – Senga kerakmi?

Sana kitap lazım mi? - Senga kitob kerakmi?

Burada ne var ? - Bu yerda nima bor?

Burada çay var mı? - Bu yerda choy bormi?

Bu iyi mi? – Bu yaxshimi?

Bu ev büyük mü? – Bu uy kattami?

Senin araban yeşil mi? – Sening moshinang yashilmi

Bu araba yeşil değil mi? – Bu moshina yashil emasmi?

O iyi değil mi? – U yaxshi emasmi?

EVET (<i>Ha</i>) HAYIR (<i>Yo'q, unday emas</i>) DEĞİL (<i>emas</i>) - Bu ev mi ? - Evet, bu ev. - Bu araba mı ? - Hayır, bu araba değil. Bu otobüs	VAR (<i>bor, mavjud</i>) YOK (<i>yo'q, mavjud emas</i>) - Ev'de araba var mı ? - Ev'de araba yok. - Sizde ne var ? - Bende her şey var.
---	--

Savol berishda yordamchi kishilik olmoshlari

Kim? – <i>Kim?</i>	Kimde ? – <i>Kimda?</i>	Kime? – <i>Kimga?</i>
Ben Sen Siz O Biz Onlar	Bende - <i>Menda</i> Sende - <i>Senda</i> Sizde - <i>Sizda</i> Onda - <i>Unda</i> Bizde - <i>Bizda</i> Onlarda - <i>Ulardag</i>	Bana - <i>Menga</i> Sana - <i>Senga</i> Siza - <i>Sizga</i> Ona - <i>Unga</i> Biza - <i>Bizga</i> Onlara - <i>Ularga</i>
<u>Ben</u> biliyorum – Men bilaman <u>O</u> türkça anliyor	<u>Bende</u> ev var – menda uy bor Onda ne var?	<u>Bana</u> lazım – menga kerak <u>Ona</u> ver – unga ber

RENKLER - RANGLAR

Siyah - qora,	Beyaz - oq,	Yeşil - yashil,	Mavi - ko'k,
Kırmızı - qizil,	Sarı - sariq,	Kahverengi - jigarrang	

1. MASHQ – o'z tilingizga tarjima qiling.

1. Bu çocuk'da kitaplar var mı? Evet var.
2. Sende araba var mı? Evet, Bende iki tane araba var.
3. Onda beyaz gömlek var mı? Hayır, onda gömlek yok,
4. Senin siyah gömleğin var mı? Hayır, Benim siyah gömleğim yok.
5. Nerede büyük dükkan var?
6. Burada küçük dükkan var mı? Hayır. Burada dükkan yok.
7. Sizde çay var mı? Evet var. - Bize iki tane çay lazım.
8. Sizin dükkanda gömlekler var mı? Evet, var. - Bana üç tane gömlek lazım.
9. Size çay lazım mı? Hayır. Şimdi lazım değil.
10. Onlara kitap lazım mı? Evet, onlara kitap lazım.
11. Size ne lazım? Bize dört tane çay lazım
12. Kime çay lazım? Bize çay lazım

2. MASHQ – Quyidagilardan kerakli so'zlarni qo'yib gap tuzing.

(büyük, küçük, iyi, çok, az, pahalı, ucuz, siyah, beyaz, kırmızı)

-Bu kitap mı? -Evet, -Bu nasıl -	- Bu gömlek mi? - Hayır..... - Bu nasıl - Bu
- Dükkada pantolonlar çok mu? - Hayır, - Kaç tane -	- Bu araba ucuz mu ? - Hayır - Hangi - Burada ucuz araba yok
- Bu pantolon mı? - Hayır	- Bu iyi değilmi - Evet
- Bugün dükkada fiyatlar? - Hayır	- Şimdi O çocuk öğrenci mi ? - Hayır O çalışıyor.

3. MASHQ – So'zlardan mosini ketma-ket joylab 7 ta savol tuzing va tarjima qiling.

Masalan: Babamın arabası var mı ?

Mustafa Ahmet Kardeşim Doktor Babam	-in -in -un -nın -nin -nun	araba pantolon çay otobüs kardeş dükkan çocuklar	-i -i -u -sı -si -su	var burada ev'de oda'da	mı ? mi ? mu ? mü ?
---	---	--	-------------------------------------	----------------------------------	------------------------------

4. MASHQ – Dialogni yodlang.

- Merhaba. Size ne lazım?
- Bana bir gömlek lazım
- Hangi renk istiyorsunuz?
- Beyaz renk istiyorum
- Bizde şimdi beyaz gömlekler yok. Siyah ve mavi gömleklerimiz var.
- Bana siyah gömlek lazım değil. Sizde kırmızı var mı?
- Evet, kırmızı gömlek var

5. MASHQ – Turk tiliga tarjima qiling.

1. Bu sening moshinangmi? Ha, bu mening moshinam
2. U sening otangmi ? Ha u mening otam
3. Bu moshinaning eshigimi? Ha bu moshinaning eshigi
4. Uyning eshigi sariqmi? Yo'q uyning eshigi sariq emas. Eshik qizil
5. Mustafaning xonasi kattami ? Yo'q katta emas, uning xonasi kichik.
6. Bu kitoblar arzonmi? Yo'q kitoblar arzon emas. Ular bugun juda qimmat
7. U hozir qayerda? U hozir uydami? Ha u uyda
8. Ahmetning uyi bormi ? Ha bor.
9. Birodarim (akam)ning moshinasi bu yerdami? Ha moshina hozir bu yerda
10. Bolalarning maktabi bu yerdami? Yo'q bu yerda emas.
11. Bu bola o'quvchimi ? Yo'q u o'quvchi emas.

12. U do'xtirmi ? Yo'q u do'xtir emas, U sotuvchi
 13. Sizga choy kerakmi ? Ha kerak
 14. Sizga qora ko'ylak kerakmi ? Yo'q kerak emas.
 15. Bu qaysi do'kon? - Bu Mustafaning do'koni.

7-DARS

SÖZLÜK – LUG'AT.

So'zlarni o'qing va yodlang

Almak - Olmoq	Ay – oy
Gelmek - Kelmoq	Dün – kecha / kechagi kun
Temizlemek - Tozalamoq	Saat - soat
Yikamak - yuvmoq	Beklemek - kutmoq
Her şey – har narsa	Akşam – oqshom / kechki payt
Önce - avval / ilgari	Sabah - Ertalab

DİL BİLGİSİ – GRAMMATIKA

Geçmiş zaman - O'tgan zamon fe'li

O'zbek tilida o'tgan zamondagi ish harakatni ifodalash uchun buyruq fe'lga “-dim, -ding, -dik” qo'shimchalari qo'shiladi. Masalan:

Kelmoq => Men kel-dim, ishlamoq => Sen ishla-ding, O'qimoq=>Biz o'qi-dik.

Turk tilida esa o'tgan zamon quyidagicha ifodalanadi. Masalan:

Gelmek – Kelmoq => **Ben geldim** – Men keldim

Okumak – O'qimoq => **Sen okudun** – Sen o'qiding

Kishilik olmoshi (Men, Sen, u)ga ko'ra qo'shimchalar o'zgaradi.

Ben <u>fe'l</u> - dim (dum)	<i>Masalan:</i> Ben ver <u>dim</u> – Men berdim
Sen <u>fe'l</u> - din (dun)	Sen ev'de yaşa <u>dın</u> – Sen uyda yashading
O <u>fe'l</u> - di (du)	O kitap oku <u>du</u> – U kitob o'qidi
Biz <u>fe'l</u> - dik (duk)	Biz çok çalış <u>tık</u> – Biz ko'p ishladik
Siz <u>fe'l</u> - diniz (dunuz)	Siz nerede çalış <u>tınız</u> – Siz qayerda ishladingiz
Onlar <u>fe'l</u> - diler (dular)	Onlar dün gel <u>diler</u> - Ular kecha keldilar

Fe'l(ish-harakat) dagi oxirgi unli (oxirgi yoki oxirgidan avval kelgan unli) harflarga ko'ra qo'shimcha harfi o'zgaradi

e, i => - i	Ben ver <u>dim</u> , Sen gel <u>din</u> , O Girdi
a, ı => - ı	Ben ald <u>ım</u> , Sen yaşa <u>dın</u> , O tanı <u>dı</u>
o, u => - u	Ben oku <u>dum</u> , Sen otu <u>rdu</u> n, O oku <u>du</u>
ö, ü => - ü	Ben gö <u>rdüm</u> , Sen gü <u>ldün</u> , O gö <u>rdü</u>
<i>So'zdagi faqat oxirgi harf jarangli undosh</i>	

<i>bo'lsa -d- harfi -t- harfiga aylanadi</i> f, s, t, k, ç, ş, h, p => - t	Ben çalış <u>tım</u> , Sen yapt <u>ın</u> , O gitt <u>i</u> , Ben çay içtim – Men choy ichdim
---	--

ANIQLOVCHI

Aniqlovchi qo'shimchasi ish harakatni aniq bir narsa ustida bo'lganini bildiradi. Turk tilida aniqlash qo'shimchasi sifatida **-i, -yi**, kabi qo'shimchalar qo'shiladi. Bu qo'shimcha o'zbek tilidagi “-ni” qo'shimchasiga mos keladi. Masalan:

Ben kitap aldım – Men kitob oldim
Ben kitapı aldım – Men kitobni oldim
O araba verdi – U moshina berdi
O arabayı verdi – U moshinani berdi

Qo'shimchalar:

<i>Oxirgi harf undosh bo'lib, undan avval quyidagi unli bo'lsa:</i> e, i (+undosh) => -i a, ı (+undosh) => -ı o, u (+undosh) => -u ö, ü (+undosh) => -ü <i>Masalan:</i> Evi temizle – uyni tozala Kitapı al – kitobni ol Karpuzu ver – tarvuzni ber Otobüsü bekle – Avtobusni kut <i>Agar oxirgi harf -k bilan tugasa, u holda bu -ğ harfiga aylanadi.</i>	<i>Oxirgi harf unli bo'lsa</i> e, i => -yi, a, ı => -yı o, u => -yu ö, ü => -yü <i>Masalan:</i> Arabayı temizle – moshinani tozala Kapıyı kapat – eshikni och Kutu<u>yu</u> aç – qutini och. (yemek) yeme <u>ği</u> ye – ovqatni ye
--	---

1. MASHQ – o'z tilingizga tarjima qiling.

1. Ben kitap verdim.
2. Ben ona kitap verdim
3. Ben dün ona kitap verdim
4. Ben dün size iyi kitaplar verdim.
5. O burada beni bekledi
6. Ahmet bugün yeşil otobüsü bekledi
7. Sen iyi kitap aldın
8. Sen bu kitabı aldın
9. Benim kitabımı kim aldı ?
10. Bu arabayı bana ver.
11. Ben iki saat önce burada otobüs bekledim
12. Biz dün sabah geldik
13. Onlar bu ev'de beş ay yaşadılar
14. Benim arkadaşım bu evi temizledi
15. Sen bu arabayı yıka

2. MASHQ – Quyidagi soʻzlardan foydalanib gaplarni oʻtgan zamonga aylantiring.

(Şimdi, Bugün, Dün, Önce, Bir hafta önce, Bir ay önce)

Yaşamak - Ben <u>şimdi</u> ev’de yaşıyorum - Ben <u>iki ay önce</u> evde <u>yaşadım</u>	Yapmak - O şimdi çok büyük ev yapıyor - O önce
Okumak Sen bugün az ders <u>okuyorsun</u> Sen dün	Beklemek - Şimdi burada otobüs bekliyorum. - Bir hafta önce
Çalışmak Siz bugün nerede <u>çalışıyorsunuz</u> Siz	Temizlemek - Biz bu hafta odayı temizliyoruz - Biz
Gelmek Ahmet bugün geliyor. Ahmet	Almak Mustafa şimdi beyaz gömlek alıyor

3. MASHQ – Oʻz tilingizga tarjima qiling.

1. Men bugün uyda koʻp ishladim. 2. Kecha men koʻp kitoblar oʻqidim. 3. Men uch kun oldin keldim. 4. U yaxshi angladi. 5. U hozir tushundi. 6. Mustafa ikki kun oldin keldi. 7. Biz bu yerda bir soat kutdik. 8. Sen nima oʻqiding. 9. Biz bugün koʻp oʻrgandik. 10. Ular bu hafta keldilar. 11. Men doʻkonda ishladim. 12. Men olti oy oldin katta doʻkonda ishladim. 13. Ahmet bir hafta oldin bu moshinani tozaladi. 14. Ular kecha ertalab keldilar. 15. Men bir oy oldin bir dona shim va ikki koʻylak oldim.

4. MASHQ – aniqlovchi qoʻshimchasi bilan yozing

Masalan:

Ben ev temizledim (*Men uy tozaladim*) – Ben bu evi temizledim (*Men bu uyni tozaladim*)

1. Ben kitap okudum. Ben bu
2. Sen araba yikadin. Sen bu
3. O dün otobüs bekledi. O dün
4. Biz ev aldık. Biz bu
5. Siz gömlek yikadınız. Siz bu
6. Onlar bana kitap verdiler. Onlar bana

5. MASHQ – Takrorlash. Quyidagi soʻzlar yordamida savol javob qiling.

(araba, baba, kardeş, anne, ev, kitap, çay, gömlek, çocuk, oda)

Masalan

- O senin baban mı? – Evet, O benim babam.
- O Senin kardeşin mi ? - Hayır, O benim karderşim değil.
- Bu Mustafanın arabası mı ? –Evet.....

8-DARS

SÖZLÜK – LUG’AT.

So’zlarni o’qing va yodlang

Ne kadar - Qancha Geçen – o’tgan Sene - yil Güzel - chiroyli Şehir - shahar Kilometre - kilometr	Gitmek – bormoq / ketmoq Gidiyor - boryapti Kadar - ...-gacha / -ga qadar pazar - bozor uzak - uzoq yakın - yaqin
---	--

DİL BİLGİSİ – GRAMMATIKA

NEREDEN? - QAYERDAN?

O’zbek tilidagi “-dan” qo’shimchasi Turk tilida “-**dan**, **-den**” yoziladi. Masalan:

Okuldan – Maktabdan, **Evdan** - Uydan,

İstanbuldan geliyorum – istanbuldan kelyapman

Bunda qo’shimcha so’zning unli harfiga ko’ra **-dan / -den** yoziladi.

a, i, o, u => -dan e, i, ö, ü => -den <i>So’zdagi faqat oxirgi harf jarangli undosh bo’lsa -d- harfi -t- harfiga aylanadi</i> f, s, t, k, ç, ş, h, p => -t	Okuldan, dükkandan, Buradan Evdan, Kardeşimden, Nereden Taşkentten, uzaktan, bu taraftan
--	---

NEREYE? - QAYERGA?

O’zbek tilidagi “-ga” qo’shimchasi Turk tilida “-**a**, **-ya**, **-e**, **-ye**” yoziladi. Masalan:

Okul’a – Maktabga, **Ev’e** - Uyga,

İstanbul’a gidiyorum – istanbulga boryapman

Qo’shimchanning o’zgarishi:

<i>Oxirgi harf undosh bo’lib, undan avval quyidagi unlilar bo’lsa:</i> a, i, o, u (+undosh) => ’a e, i, ö, ü (+undosh) => ’e Unlidan keyin => ’ya / ’ye	<i>Masalan:</i> Okul’a git – Maktabga bor Taşkent’e geldim – Toshkentga keldim Türkiye’ye gittim - turkiyaga bordim
--	---

Ba’zan “-**a**, **-ya**, **-e**, **-ye**” qo’shimchalaridan oldin “-’-” (ayrish belgisi) ham qo’yiladi

Okula = **Okul’a** - Maktabga

Arabaya = **araba’ya** - Moshinaga

Har ikkisi ham bir xildir, Bularning farqi yo’q.

1. MASHQ – Tarjima qiling.

1. Ben şimdi ev'e geliyorum.
2. Sen şimdi okuldan eve geliyorsun
3. O dün evden üniversite'ye gitti
4. Evden pazara kadar kaç kilometre ?
5. Buradan senin evin'e kadar kaç kilometre
6. Taşkentten Semerkand'a kadar uzak mı? Hayır uzak değil.
7. Bu kitabı Mustafa'ya ver.
8. Bu gömleği kime verdin. Bu gömleği satıcı'ya verdim
9. Siz dün nereye gittiniz ? Biz dün pazar'a gittik.
10. Onlar nereden geliyorlar? Onlar pazardan geliyorlar
12. Ben şimdi ev'den dükkan'a gidiyorum.
13. İstanbuldan Taşkent'e ne kadar uzak ?
14. Bu arabanın fiyatı ne kadar? Bunun fiyatı iki bin dolar (\$).
15. Bu pantolon ne kadar? Bu pantolon 500 sum

2. MASHQ – So'zlarni ketma-ket joylab 5 ta gap tuzing

Ben Sen O Biz Siz Onlar Ahmet Ayşe	⇒	Dün İki gün önce İki hafta önce Dün akşam Sabah Geçen sene Geçen ay	ev dükkan Pazar İstanbul Taşkent Okul Buhara	-dan -den -tan -ten	gel	-dim -din -di -dik -diniz -diler
---	---	---	--	------------------------------	-----	---

3. MASHQ – o'qing va 3-shaxs nomidan gapirib bering.

(Masalan: Onun adi Tarkan. Onun ailsı.....)

Bizim aile

Benim adım Tarkan. Bizim aile büyük değil. Bizim aile'de beş kişi var. Biz istanbul'da yaşıyoruz. Benim iki kardeşim var. Benim büyük kardeşim'in adı Hasan. Onun yaşı 28'de. O beş sene önce üniversite'de okudu. Sonra rusça dil öğrendi. Hasan şimdi Rusya'da fabrika'da çalışıyor. O fabrika'nın sahibi. Benim küçük kardeşim'in adı Ahmet. O şimdi üniversite'de öğrenci. Biz geçen sene istanbul'dan Taşkent'e geldik. Biz her sene taşkent'e geliyoruz. Taşkent çok güzel ve büyük şehir.

4. MASHQ – savollarga javob bering

1. Buradan sizin eviniz'e kadar kaç kilometre ?
2. Sizin evden bura'ya kadar uzak mı?
3. Sizin evden pazar'a kadar yakın mı?
4. Siz evden saat kaç'ta bura'ya geliyorsunuz?
5. Taşkent'ten buhara'ya kadar kaç kilometre ?
6. Özbekistanın hangi şehri büyük?
7. Siz her gün ev'den nasıl geliyorsunuz ?
8. Sizin kardeşiniz var mı ?

9-DARS

SÖZLÜK – LUG'AT.

So'zlarni o'qing va yodlang

Ama - Ammo Söylemek - aytmoq Duymak - eshitmoq Geçen – o'tgan Çanta - sumka, xalta	Teşekkür ederim - rahmat Arkadaş – do'st, og'ayni Yeni - yangi Satın almak – sotib olmoq, xarid qilish Durak - bekat, avtobus bekat
---	--

DİL BİLGİSİ – GRAMMATIKA

O'tgan zamondagi fe'lining xabar shakli

Turk tilida o'tgan zamoni ifodalashni yana bir ko'rinishi mavjud. Bunda “-miş” qo'shimchasi ishlatiladi. Masalan:

Onlar gelmişler – Ular keliptilar

Sen yapmışsın – Sen qilipsan

Buning oddiy o'tgan zamondan farqini ushbu misoldan bilib olish mumkin:

O geldi – U keldi.

O gelmiş - U kelipti.

O'tgan zamon fe'lining bunday shakli odatda biror voqea yoki xabarni aytishda ishlatiladi.

Mustafa dün istanbula gitti – Mustafoga kecha istanbulga ketti (*oddiy o'tgan voqea*)

Mustafa dün istanbula gitmiş - Mustafoga kecha istanbulga ketipti / ketgan ekan (*xabar*)

Kishilik olmoshi (Men, Sen, u)ga ko'ra qo'shimchalar o'zgaradi.

Ben <u>fe'l</u> - mişim (muşum) Sen <u>fe'l</u> - mişsin (muşsun) O <u>fe'l</u> - miş (muş) Biz <u>fe'l</u> - mişiz (muşuz) Siz <u>fe'l</u> - mişsiniz (muşsunuz) Onlar <u>fe'l</u> - mişler (muşlar)	<i>Masalan:</i> Ben okumuşum – <i>Men o'qipman (o'qiganman)</i> Sen dün gelmişsin – <i>Sen kecha kelipsiz</i> O gitmiş – <i>U ketipti (ketgan ekan)</i> Biz almışız – <i>Biz alipmiz (olganmiz)</i> Siz görmüşsünüz – <i>Siz ko'ripsiz</i> Onlar okumuşlar - <i>Ular o'qishipty (o'qigan)</i>
--	---

Fe'l(ish-harakat) dagi oxirgi unli (oxirgi yoki oxirgidan avval kelgan unli) harflarga ko'ra qo'shimcha harfi o'zgaradi

<i>Fe'ldagi oxirgi yoki oxirgidan avval kelgan harf quyidagi unliharflar bo'lsa</i> e, i => - i (miş, mişin, mişiz...) a, ı => - ı (miş, mişin, mişiz...) o, u => - u (muş, muşun, muşuz...) ö, ü => - ü (müş, müşün, müşüz...)	Ben vermişim, Sen gelmişsin, O Girmiş Ben almışım, Sen yaşamışsın, O tanımış Ben okumuşum, Sen oturmuşsun, O okumuş Ben görmüşüm, Sen gülmüşsün, O görmüş
---	--

1. MASHQ – Tarjima qiling.

1. O bana söyledi, bugün Ahmet gelmiş.
2. Ben dün duydum, benim arkadaşım istanbuldan gelmiş
3. Babam bana söyledi, geçen hafta arkadaşım Taşkent'e gelmiş
4. Onlar bu kitabı okumuşlar.
5. Bir saat önce sen evi temizlemişsin, Sana teşekkür ederim
6. Dün akşam arkadaşım beni çok beklemiş
7. O dün durak'ta bir saat otobüs beklemiş.
8. Ahmet ve Ali pazara gitmişler.
9. Mustafa ve Ahmet pazardan çok iyi kitaplar almışlar
10. Arkadaşım dün pazardan yeni çanta almış.
11. Arkadaşım nasıl araba satın almış ? – O yeni araba almış
12. O ne zaman araba satın aldı? – O geçen hafta satın almış
13. Ahmetin yeni arabası var mı? Hayır, Onun arabası yok
14. Arkadaşımın arabası var mı ? Evet, var, ama onun arabası yeni değil
15. Dükkanda kırmızı çanta var mı? Kırmızı yok, ama siyah çanta var

2. MASHQ – Mos fe'lni qo'yib to'ldiring

- Ahmet dün pazara
- Mustafa geçen hafta istanbuldan
- Onlar bu kitabı
- Arkadaşım bu odayı
- Kardeşim dükkandan yeni çanta
- Onlar dün durak'ta otobüs
- Ahmet ve Ali geçen hafta pazardan yeni araba
- Çocuklar dün ders
- Benim babam iki sene önce bu ev'de
- Arkadaşım geçen sene bu fabrika'da
- O önce durak'ta bir saat otobüs
- Benim arkadaşım dükkandan yeni pantolon

3. MASHQ – O'qing va turk tilida gapirib bering

Toshkent katta shahar. Toshkentda ko'p bozor va do'konlar bor. Mening uyim Toshkentda. Uyimiz bozorga yaqin. Uyimizda uch xona bor. Hozir uyimni tozalayapman. Ikki soat oldin do'stimni uyidan keldim. Do'stim istabulga ketyapti. U har yili istabulga boryapti. Istanbul Toshkentdan juda uzoq.

4. MASHQ – dialogni yodlang

- Bir şey duydum...
- Ne duydun?
- Ahmet bana bir şey söyledi
- Ne söyledi?
- Bizim arkadaş uzak şehirden gelmiş
- Çok iyi. Ne zaman gelmiş?
- geçen hafta gelmiş.

10-DARS

SÖZLÜK – LUG’AT.

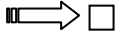

So’zlarni o’qing va yodlang

Yarın - ertaga	Giyim – kiyim
Sonra – keyin / so’ngra	giyim dükkanı – kiyim do’koni
Satmak - sotmoq	Ora – u yer
Para - pul	Binmek – minmoq (transportga minmoq)
Kaç para – necha pul	Geçmek – o’tmoq
Pardon - kechirasiz	Hangisi – qaysi biri
taraf – taraf, tomon	Sadece – faqat, bor yo’gi
otel - mehmonxona	Bir şey değil - arzimaydi
Sol – chap (chap tomon)	İş - ish
Bunlar - bular	Sağ – o’ng (o’ng tomonon)

DİL BİLGİSİ – GRAMMATIKA

Qo’shimchalar (takrorlash)

.....’da (,..’de) 	O otel’de yaşıyor - <i>U mehmonxonada yashaydi.</i> Sol taraf’da dükkan var - <i>chap tarafda do’kon bor.</i> Bura – <i>bu yer.</i> Burada – <i>bu yerda.</i>
.....’a (...’ya) 	Otel’a git - <i>Mehmonxonaga bor</i> Araba’ya bin - <i>Moshinaga min</i> Ora – <i>u yer.</i> Ora’ya – <i>u yerga</i>
...-dan (...-den) 	Istanbul’dan geldim – <i>Istanbuldan keldim</i> Mustafa’dan aldım – <i>Mustafadan oldim</i> Nere – <i>qayer.</i> Nereden – <i>qayerdan</i>
....’ı (....’yi)	Kitap al – <i>Kitob ol,</i> Kitap’ı al - <i>Kitobni ol</i> iş’i yap – <i>ishni bajar</i> Ayakkabi’yi ver - <i>Oyoq-kiyimni ber</i>

Gelecek zaman – Kelasi zamon

Turk tilida kelasi zamonda bo’ladigan ish-harakatni ifodalash uchun fe’l oxiriga “-acak, -acağım” kabi qo’shimchalar qo’shiladi.

Kishilik olmoshi (Men, Sen, U, ...)ga ko'ra qo'shimchalar o'zgaradi.

Ben ___ <i>fe'l</i> ___-acağım (eceğim) Sen ___ <i>fe'l</i> ___-acaksın (eceksin) O ___ <i>fe'l</i> ___-acak (ecek) Biz ___ <i>fe'l</i> ___-acağız (eceğiz) Siz ___ <i>fe'l</i> ___-acaksınız (eceksiniz) Onlar ___ <i>fe'l</i> ___-acaklar (ecekler)	<i>Masalan:</i> Ben yapacağım – <i>Men qilaman</i> Sen yarın geleceksin – <i>Sen ertaga kelasan</i> O ev alacak – <i>U uy oladi</i> Biz gideceğiz – <i>Biz boramiz / ketamiz</i> Siz öğreneceksiniz – <i>Siz o'rganasiz</i> Onlar para verecekler - <i>Ular pul beradilar</i>
--	---

Fe'l(ish-harakat) dagi oxirgi unli (oxirgi yoki oxirgidan avval kelgan unli) harflarga ko'ra qo'shimcha harfi o'zgaradi

<i>Oxirgi harf undosh bo'lib, undan avval quyidagi unlilar bo'lsa:</i> e, i, ö, ü (+undosh) => - e (acağım, acak, ...) a, ı, o, u (+undosh) => - a (eceğim, ecek, ...) <i>Unlidan keyin</i> => - ya / -ye	Ben ver- <u>eceğim</u> , Sen iç- <u>eceksin</u> Ben al- <u>cağım</u> , Sen otur- <u>acağım</u> Ben yaşa- <u>yacağım</u> , Sen oku- <u>yacaksın</u>
---	--

1. MASHQ – O'qing va tarjima qiling.

1. Sen ne iş yapıyorsun ? Ben dükkanda çalışıyorum.
2. Sen şimdi nerede çalışıyorsun ? Ben pazarda ayakkabı satıyorum
3. Sen hangi iş'de çalışıyorsun ? Ben otel'de çalışıyorum.
4. Pardon, burada otel var mı? Evet, var.
5. Otel'a nasıl gideceğim ? Sol taraf'a git
6. yarın benim babam uzak şehirden gelecek.
7. yarın benim arkadaş benim evim'e gelecek.
8. iki gün sonra onlar taşkentten istanbul'a gidecekler.
9. Ahmet bir ay sonra bura'ya gelecek.
10. Bu dükkanda giyimler var mı ? Hayır. Bizim dükkân'da giyim yok.
11. Bizim dükkanda sadece ayakkabılar var.
12. Otel'a nasıl gideceğim? Bu duraktan otobüs'a bin
13. Hangi araba'ya bineceğim? Orada kırmızı araba var. Ona bin.
14. Sen ne satıyorsun? Ben ayakkabı satıyorum.
15. Bunlar ne? Bunlar ayakkabılar? Hangisi iyi? Bunusu iyi.

2. MASHQ – O'qing va yodlang.

- Pardon, nereda giyim dükkânı var ?
 - Dükkân buradan çok uzak.
- Ne kadar uzak ?
 - Buradan 4 - 5 kilometre uzak.
- Hangi taraf'ta
 - Sol taraf'a git
- Nasıl gideceğim ?
 - Orada durak var. Oradan otobüs'a bin
- Buradan çok otobuslar geçiyor. Hangisi gidecek.?

- Ötobus 45'a bin. Sadece O gidecek
- Teşekkür ederim
- Bir şey değil.

3. MASHQ - O'qing va yodalang.

- iyi günler. Merhaba!
- Bana ayakkabı lazım
- Hangi renk istiyorsunuz
- Beyaz renk istiyorum.
- Biz'de şimdi beyaz ayakkabılar yok. Sadece siyah var.
- Bu kaç para
- Bunun fiyatı 85 lira
- Bu çok pahalı. Benda şimdi az para var. ucuz ayakkabılar hangisi
- Ucuz ayakkabılar bu taraf'ta

4. MASHQ – savollarga javob bering.

- 1) Siz yarın ne yapacaksınız ?
- 2). Dersden sonra nereye gideceksiniz ?
- 3). Hangi otobus'a bineceksiniz?
- 4). Ev'de nasıl kitap okuyacaksınız?
- 5) Sizin Buradan eviniz'e kadar kaç tane otobüs durağı var?
- 6) Sizin ev buradan ne kadar uzak?
- 7) Siz ne zaman pazara gideceksiniz?
- 8) Siz dersden sonra ne yapacaksınız?
- 9) Siz yarın saat kaçta işten (okuldan, üniversiteden) ev'e geleceksiniz?
- 10) Her yarın kaçta ders'e geleceksiniz?

5. MASHQ – So'zlarni to'g'ri joylashtirib gaplar tuzing.

- 1) yarın, okumak, kitap, iyi, Ben, O,
- 2) onlar, gelmek, 2 gün, Buraya, sonra
- 3) hafta, bir, sonra, gitmek, türkiye, arkadaş, senin,
- 4) yarın, gelmek, onlar, türkiyeden,
- 5) bu, duraktan, otobüs, geçmek, bugün
- 6) uzak, ne kadar, buradan, oraya
- 7) taraf'ta, senin, hangi, ev
- 8) annem, güzel, almak, Pazardan, çanta, yarın

11-DARS

SÖZLÜK – LUG'AT.

So'zlarni o'qing va yodlang

Anahtar - kalit	Oturmak – o'tirmoq
Kendi – o'zi	Kalkmak - turmoq
Lütfen - iltimos	Kapatmak - yopmoq
içmek - ichmoq	için - uchun
Açmak - ochmoq	Olmak – bo'lmoq
da / de - ham	Hastane – kasalxonaga

DİL BİLGİSİ – GRAMMATIKA

Egalik qo'shimchalar (takrorlash)

Avvalgi 4-darsda bu haqda o'rgangan edik. Ushbu o'rinda qisqacha takrorlab, turli misollar keltiramiz. Egalik qo'shimchalari biror narsani kimgadir tegishli ekanligini bildirish uchun qo'shiladi, Masalan: Bu mening –im (Bu mening kitobim, Sening uying, uning xonasi)

<p>Benim adım, işim, arabam Senin adın, işin, araban Onun adı, işi, arabası, Bizim adımız, işimiz, arabamız Sizin adınız, işiniz, arabanız Onların adları /adı, işleri/ işi, arabaları / arabası</p> <p>Mustafanın işi, arabası, evi Ahmetin işi, arabası, evi</p> <p>Arabanın sahibi, kapısı, anahtarı Evin sahibi, kapısı, anahtarı</p>	<p><i>Masalan:</i> Benim işim çok Senin adın ne? Onun adı Ahmet Bizim işimiz yok Sizin arabamız var mı? Onların arabası nerede?</p> <p>Mustafanın evi burada Ahmetin arabası var</p> <p>Arabanın sahibi kim ? Evin anahtarı kimde?</p>
--	--

da / de – ham

<p>a, ı, o, u => da e, i, ö, ü => de</p>	<p>Ben de türkçe biliyorum – Men ham tyurkcha bilaman O da hastane'ye gidecek – U ham kasalxonaga boradi Mustafa da oraya gelmiş – Mustafa ham u yerga boripti Senin araban siyah, Benim arabam da siyah – Sening moshinang qora mening moshinam ham qora</p>
---	--

Emir (emretmek) – Buyruq (buyurmoq)

Turk tilida, Fe'ldagi “-mak, -mek” qo'shimchasi olib tashlansa, bu - “**Sen**” olmoshi uchun buyruq bo'ladi. Masalan:

Yapmak => **Yap = Sen yap** (*Bajarmoq => Bajar = Sen bajar*)

Okumak => **Oku = Sen oku** (*O'qimoq => O'qi = Sen o'qi*)

Kishilik olmoshi (Men, Sen, U, ...)ga ko'ra buyruq gap tuzish:

Sen <u>verb</u>	Sen yap ! – <i>Sen qil !</i>
O <u>verb</u> -sin (-sun)	O yap <u>sin</u> ! - <i>U qilsin !</i>
Siz <u>verb</u> -iniz (-unuz, -yunuz)	Siz yap <u>ınız</u> ! - <i>Siz qiling !</i>
Onlar <u>verb</u> -sinler (-sunlar)	Onlar yap <u>sinlar</u> ! – <i>Ular qilsinlar !</i>

Sen bu işi yap – Sen bu ishni qil
O kendi yapsın – U o’zi qilsin
O buraya gelsin – U bu yerga kelsin
Siz kitap okuyunuz – Siz kitob o’qingiz
Siz burada oturunuz – Siz bu yerda o’tiring
Onlar bize para versinler – Ular bizga pul bersinlar
Çocuklar bu kitabı okusunlar – Bolalar bu kitobni o’qisinlar

1. MASHQ – Rasmlarda ko’rsatilgan buyruqlarni 2-shaxs (Sen / Siz) va 3-shaxs (U/ Ular) ga nisbatan qo’llang. Masalan:

Otur => Sen otur, Siz oturunuz, O otursun, Onlar otursunlar

			
Otur	Kalk	Kitapı aç	Kitapı oku
			
Dinle	Buraya gel	git	Kitapı al

2. MASHQ – O’qing va tarjima qiling.

- 1) O hastaneya gitsin, Sen de hastaneye git!
- 2) Lütfen, burada oturunuz, siz de oturunuz
- 3) Mustafa ve Ahmet istanbuldan geldi, benim arkadaşım da istanbuldan gelmiş
- 4) Bizde kahve ve çay var. Hangisiden içeceksiniz?
- 5) Lütfen, Siz yarın benim evim’e geliniz.
- 6) Lütfen, kapı’yı kapatınız, sonra buraya geliniz
- 7) Siz onlara bu kitabı veriniz.
- 8) Bu benim kitabım. Senin kendi kitabın nerede.
- 9) Sen bu işi yap. Siz bu işleri yapınız.
- 10) Bu senin işin değil, sen kendi işini yap.

3. MASHQ – O'qing va tarjima qiling.

Benim adım Ahmet. Ben Taşkent'de yaşıyorum. Benim yaş yirmi iki'de. Benim iki kardeşim var. Onlar Ben'den küçük. Ben üniversite'de okuyorum. Üniversite'de benim arkadaşlar çok. Ben her gün sabah saat altıda kalıyorum. Sonra saat sekiz'da ders'e gidacağım. saat on iki'de ev'e geleceğim. Hafta'da iki gün tatil. Ders'den sonra ingilizça dil öğrenmek için kurs'a gideceğim. Ben dil öğrenmek seviyorum. Benim babam doktor. O hastane'de çalışıyor. Ben de doktor olmak istiyorum.

4. MASHQ – Turk tiliga tarjima qiling va yozing.

1. Ular kitob o'qisin. 2. Ular hozir borsinlar. 3. Ular til o'rgansin. 4. Bolalar ruscha o'rgansin. 5. Sen bu yerga keyin kel. 6. Qachon kelasan? Ikki soat so'ngra kelaman. 7. U menga aytdi. 8. Ular menga aytdilar. 9. Ular senga nima aytdilar? 10. Ular menga necha pul bersin. 11. Ular senga besh yuz so'm bersinlar. 12. Sening o'g'ling uyni tozalasın. 13. U o'zi tozalasın. 14. Bu kiyimni sen yuv. 15. Siz bu kiyimni tozalang.

12-DARS

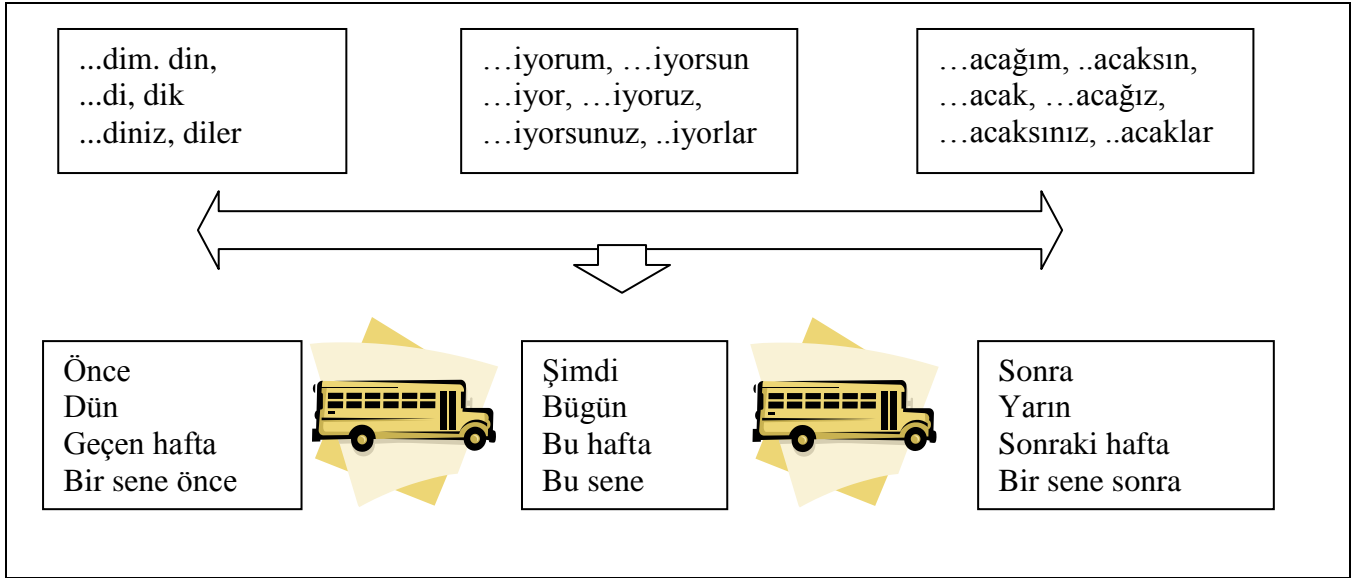
SÖZLÜK – LUG'AT.

So'zlarni o'qing va yodlang

Ağaç – daraxt	İstemek - xohlamoq
Yaprak - barg	Temiz - toza
Hasta – kasal	Güzel – chiroyli, go'zal
Zengin - boy	Zor - qiyin
Sevmek – yaxshi ko'rmoq / sevmok	Kolay - oson
Yıl / sene – yil	Kişi - kishi
Soğuk - sovuq	Tercuman - tarjimon

DİL BİLGİSİ – GRAMMATIKA

Fe'l zamonlari (takrorlash)

Biz dün giyim sattık,

Biz şimdi giyim satıyoruz,

Biz yarın giyim satacağız

OLMAK – BO'LMOQ

	Geçmiş – o'tgan	Şimdiki - hozirgi	Gelecek - kelasi
Ben	... oldum (olmuşum)	... oluyorum	... olacağım
Sen	... oldun (olmuşsun)	... oluyorsun	... olacaksın
O	... oldu (olmuş)	... oluyor	... olacak
Biz	... olduk (olmuşuz)	... oluyoruz	... olacağız
Siz	... oldunuz (olmuşsunuz)	... oluyorsunuz	... olacaksınız
Onlar	... oldular (olmuşlar)	... oluyorlar	... olacaklar

Ağaç yaprakları yeşil oldu – Daraxt barglari yashil bo'ldi.

Arkadaşım hasta oldu – Do'stim kasal bo'ldi

Bugün hava sıcak olmuş – bugun havo sovuq bo'lyпти

Şimdi hava soğuk oluyor – Hozir havo sovuq bo'lyapti

Sizin işler şimdi iyi oluyor - Sizning ishlaringiz hozir yaxshi bo'lyapti

Yarın hava soğuk olacak – Ertaga havo sovuq bo'ladi

Bu çocuk tercuman olacak – bu bola tajimon bo'ladi

1. MASHQ – Ushbu fe'llardan tanlab 6 ta gap tuzing. Har bir gapni hozirgi, o'tgan va kelasi zamonda yozing.

(bilmek, istemek, sevmek, çalışmek, gelmek, yapmak, okumak, vermek, açmak, almak, geçmek, anlamak, yaşamak, öğrenmek)

Masalan: - Ben şimdi türkçe öğreniyorum, – Ben geçen sene türkçe öğrendim, Ben sonra türkçe öğreneceğim

2. MASHQ – O'qing va tarjima qiling.

1) Pazarda fiyatlar nasıl? Giyimler pahalı oldu? Ama yarın ucuz olacak

2) Dün hava çok soğuk oldu. Bugün da soğuk olacak

3) Kim hasta oldu? Burada bir kişi hasta oldu

4) Sana ne oldu? Ben bir az hasta oldum

- 5) Şimdi hava soğuk oluyor.
- 6) Türkçe öğrenmek zor oluyor.
- 7) Dün O hasta oldu, Ama şimdi iyi oluyor
- 8) Siz bugün iyi oluyorsunuz
- 9) Ben zengin olacağım.
- 10) Ben güzel olacağım.
- 11) Sen kim olacaksın. Ben tercuman olacağım.
- 12) Bu çocuk doktor olacak.
- 13) Senin arkadaş tercuman olacak.
- 14) Bu ağaçlar büyük olmuşlar
- 15) Bugün pazarda fiyatlar ucuz olmuş

3. MASHQ – Quyidagi so'zlardan keraklisini qo'yib gaplarni to'ldiring.

(Zengin, hasta, iyi, soğuk, büyük, küçük, güzel, beyaz, temiz, zor, kolay, yeşil)

1. Türkçe öğrenmek çok
2. İngilizce öğrenmek
3. Bunu yapmak çok
4. Bu kişi çok
5. Benim gömleğim
6. Bugün hava çok
7. Dün hava çok
8. Yarın hava
9. Bugün benim arkadaşım
10. Ağaçların yaprakları
11. Şimdi bu oda
12. Bu kişinin pantolonu

4. MASHQ – O'qing va gapirib bering.

Benim arkadaş

Benim arkadaşımın adı Hasan. Onun yaşı 40'da. O şimdi Antalya'da yaşıyor. Ama O iki sana(yıl) önce Ankara'da yaşadı. Hasan şimdi dükkanda satıcı. Onun iki çocukları var. Onlar çok iyi çocuklar. Onların adı Ahmed ve Ali. Onlar dil öğrenmek seviyorlar. Çocuklar okul'da okuyorlar. Onlar türkçe ve ingilizçe biliyorlar. Şimdi rusça da öğreniyorlar. Ahmed doktor olmak istiyor. Ali tekstil fabrikasının'da çalışmak istiyor.

Benim kardeş

Bizim aile'de beş kişi var. Onlar: babam, annem, iki kardeşim ve Ben. Benim büyük kardeşim'in adı Hasan. Onun yaş 28'de. O üniversite'de okudu. Sonra rusça dil öğrendi. Hasan şimdi Rusya'da fabrika'da çalışıyor. O fabrika'nın sahibi. Hasan bir sene sonra Rusya'dan Taşkent'e gelecek. Taşkent'te da onun evi var. Onun ailesi Taşkent'te yaşıyorlar. Taşkent çok güzel şehir.

5. MASHQ – Savollarga javob bering.

- 1) Siz yarın nereye gideceksiniz ?
- 2) Siz hangi üniversite'de okudunuz ?

- 3) Hangi dil'i seviyorsunuz ?
- 4) Şimdi hava soğuk mu ?
- 5) Sizin ev'de kaç oda var ?
- 6) Siz kaç dil biliyorsunuz ?
- 7) Sizin arkadaşlarınız çok mu ?
- 8) Siz buradan ev'e nasıl gideceksiniz ?
- 9) Türkçe öğrenmek zor mu ?
- 10) Hangi dil'i öğrenmek zor ?
- 11) Şimdi ağaç yaprakları nasıl renk ?
- 12) Sizin yaş kaç ? (Siz kaç yaşdasınız ?)
- 13) Sizin aile'de kaç kişi var ve Onlar kim ?
- 14) Sizin ailede kim inglizçe biliyor
- 15) Sabah saat kaç'ta kalkıyorsunuz ?

13-DARS

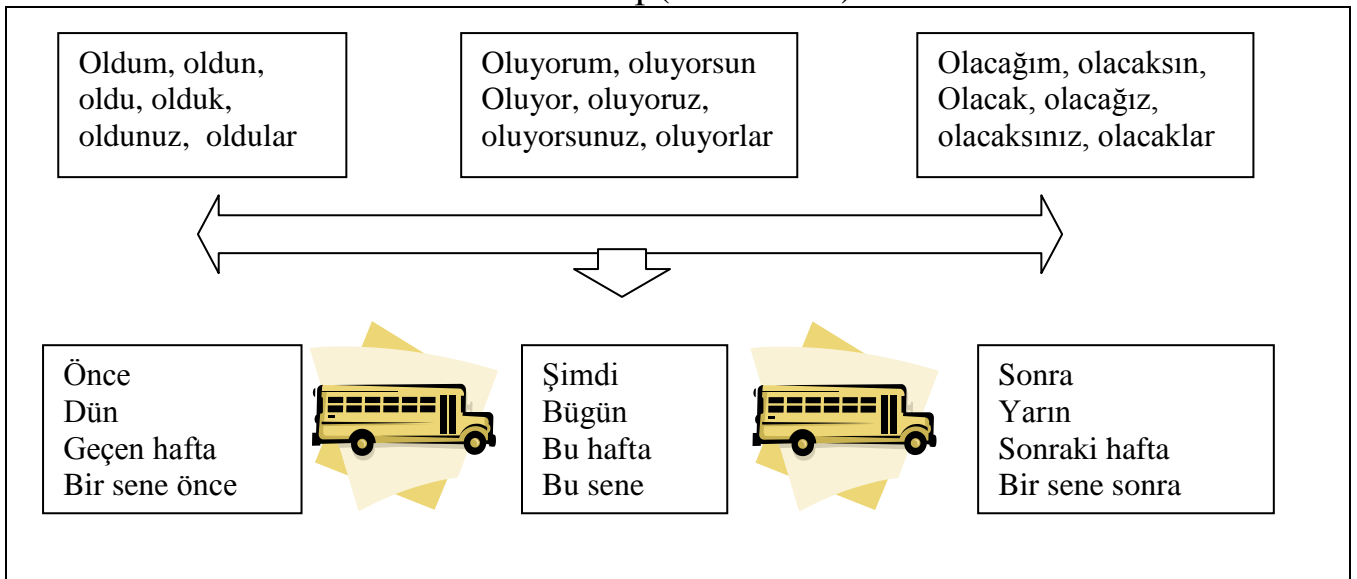
SÖZLÜK – LUG'AT.

So'zlarni o'qing va yodlang

Öğretmen – O'qituvchi	Su - suv
Patron - xo'jayin, boshliq	Bardak – choy idishi, stakan
En - eng	Ekmek - non
Sicak - issiq	Tatil - tatil, dam olish
Değil mi? – emasmi?	Numara - raqam

DİL BİLGİSİ – GRAMMATIKA

Bo'lmoq (takrorlash)

Ben doktor oldum, Hava şimdi iyi oluyor, Onlar öğretmen olacaklar

Değil mi – Emasmi / shunday emasmi ?

- Bugün hava sıcak, <u>değil mi</u> ? - Evet, hava sıcak - Yarın hava soğuk olacak, <u>değil mi</u> ? - Hayır, yarın da sıcak olacak.	- Bu ev en küçük, <u>değil mi</u> ? - Evet bu ev en küçük - O çok iyi çocuk, <u>değil mi</u> ? - Hayır, O çok iyi değil
--	--

BO'LMOQ FE'LINING SO'ROQ SHAKLI (HOIZRGI Z.)

Bo'lmoq fe'li ya'ni sifat so'zlarga asosan "Qanday?, Qanaqa?" savollari beriladi. Masalan: Chiroyli (chiroyli bo'lmoq), Katta (katta bo'lmoq), baland (baland bo'lmoq), qizil, qora, yaxshi, yomon, yosh bo'lmoq, qari bo'lmoq, do'st bo'lmoq va hokazo. Sifat (bo'lmoq) haqida savol berish uchun so'roq qo'shimchalari ishlatiladi. Turk tilida so'roq qo'shimchasi alohida yoziladi. Masalan:

Ben güzel miyim? – Men chiroylimi ?

Siz hasta mısınız? – Siz kasalmisiz?

Bu iyi mi? - Bu yaxshimi?

Onlar büyük mülar ? – Ular kattamilar?

Kishilik olmoshi (Men, Sen, U, ...)ga ko'ra qo'shimchalar o'zgaradi.

Ben ... miyim (muyum) ?	Ben güzel miyim?
Sen ... misin (musun) ?	Sen iyi misin ?
O/ bu ... mi (mu) ?	Bu ev büyük mü ?
Biz ... miyiz (muyuz) ?	Biz burada mıyız?
Siz ... misiniz (musunuz) ?	Siz arkadaş mısınız?
Onlar ... miler (mular) ?	Onlar öğretmen miler?

Fe'l(ish-harakat) dagi oxirgi unli (oxirgi yoki oxirgidan avval kelgan unli) harflarga ko'ra qo'shimcha harfi o'zgaradi

<i>Fe'ldagi oxirgi yoki oxirgidan avval kelgan harf quyidagi unlilarlar bo'lsa</i> e, i => - i (mi, miyim, misin, ...) a, ı => - ı (mı, mıyım, mısın, ...) o, u => - u (mu, muyum, musun, ...) ö, ü => - ü (mü, müyüm, müsün, ...)	<i>Masalan:</i> Ben öğretmen miyim? Siz arkadaş mısınız ? Sen patron musun ? Onlar patron mular O ev büyük mü ? Onlar küçük müler
--	---

1. MASHQ – O'qing va tarjima qiling.

1. Ben şimdi Taşkent'te miyim ?
2. Ben güzel miyim ?
3. Sen okulda öğretmen misin ?
4. Sen bugün ev'de misin ?
5. Sen şimdi iyi misin ?
6. Siz bu ay İstanbul'da mısınız ?
7. Siz ve O arkadaş mısınız?
8. Siz fabrika'da patron musunuz ?
9. Siz Ahmet misiniz ? Hayır, benim adım Mustafa

10. O kişi doktor mu ?
11. Mustafa dükkan'da satıcı mı ?
12. Onlar tatil'de miler ?
13. Ne zaman tatil olacak? Sonraki ay tatil.
14. Size ekmek lazı mı ? Bana bir bardak su ve iki tane ekmek lazım
15. Bu su soğuk mu ? Evet bu su soğuk

2. MASHQ – Turk tiliga tarjima qiling.

Bu nima? Bu kitob. Bu kitob yaxshimi? Ha bu juda yaxshi kitob.
Bu suvmi ? Ha bu suv. Bu suv sovuqmi ? Ha bu sovuq.
Siz o'qituvchimisiz? Ha men o'qituvchi.
Bu uy eng chiroylimi? Yo'q bu eng chiroyli emas.
Bu uy eng kattami? Yo'q bu uy eng katta emas.
Bu kiyim eng yaxshimi ? Yo'q bu eng yaxshi kiyim emas.
Qaysi kiyim eng yaxshi? Bu ko'ylak eng yaxshi.
Xonalar tozami? Yo'q, hozir toza emas. Ertaga toza bo'ladi.
Ertaga havo qanday bo'ladi? Ertaga issiq bo'ladi.
Sizning ismingiz Mustafami? Ha, men Mustafa.

3. MASHQ – Do'stingiz bilan quyidagidek savol-javob qiling.

- Sizin telefon numaraniz var mi? (*Sizning telefon raqamingiz bormi?*)
- Evet var. (*Ha, bor*)
- Siz bana telefon numaraniz'i so'leyiniz ? (*Siz menga telefon raqamingizni ayting*)
- Benim telefon numaram: 114-54-00 (*Mening telefon raqamim: 114-54-00*)
- Senin telefon numaran kaç? (*Senin telefon raqaming necha?*)
- Benim numaram 636-50-61 (*Mening raqamim*)

- Onun telefon'u var mı ?
- Evet. var
- Onun telefon numarası kaç?
- Onun numarası 123-45-66,

- Babanız'de telefon var mı?
- Evet, onun telefon numarası var.
- Bana sizin babanız'ın numarası lazım?
- Babamın telefon numarasu bu: 123-05-06

4. MASHQ – Gaplarga so'roq qo'shimchasi qo'yib savollar tuzing?

Masalan: Siz fabrika'da patron musunuz?

1. Sen okulda oğretmen
2. Sen üniversite'de oğrenci
3. O şimdi ev'de
4. Senin baban tercuman
5. Siz dükkan'da satıcı
6. Siz şimdi burada

14-DARS

SÖZLÜK – LUG’AT.

So’zlarni o’qing va yodlang

Aç – och (qorin ochishi)	Akıllı - aqlli
Yardımcı - yordamchi	Mutlu - xursand
Aşçı - oshpaz	Yemek - ovqat
Şey - narsa	Yemek - yemoq
Lokanta – Oshxona, restoran	Yemek yemek - ovqat yemoq

DİL BİLGİSİ – GRAMMATIKA

BO’LMOQ FE’LINING TASDIQ VA INKOR SHAKLI.

(Hozirgi z.)

Turk tilida hozirgi zamonda biror shaxs tomonidan “kim?, nima?, qanday?, qayerda?” savollariga javob berilsa so’z oxiriga qo’shimchalar qo’shiladi. Masalan:

Ben mutluyum – Men xursandman (ya’ni hozir xursand bo’lyapman)

Ben iyiyim – Men yaxshiman (hozirda yaxshi bo’lib turibman)

Ben doktorum - Men do’xtirman

Sen nasilsın – Sen qandaysan

Sen güzelsin – Sen chiroylisan

Siz hastasınız - Siz kasalsiz

Kishilk olmoshlariga ko’ra quyidagicha qo’shimchalar qo’shiladi

Ben	doktorum,	güzelim,	iyiyim
Sen	doktorsun,	güzelsin,	iyisin
O	doktordur,	güzeldir,	iyidir
Biz	doktoruz,	güzeliz,	iyiyiz
Siz	doktorsunuz,	güzelsiniz,	iyisiniz
Onlar	doktordurlar,	güzeldirler,	iyidirler

SAVOL, TASDIQ va INKOR QO’SHIMCHALARI

Turk tilida so’roq qo’shimchasi har doim alohida yoziladi.

Ben dokotor **muyum** ? – Men do’xtirmi?

Evet, Ben doktor**um** – Ha, men do’xtirman

Hayır, Ben doktor **değilim** – Yo’q, men to’xtir emasman

OLMOSH	SAVOL	TASDIQ	INKOR
Ben	miyim (muyum) ?-im (um)	değilim
Sen	misin (musun) ?-sin (sun)	değilsin
O	mi (mu) ? (-dir, dur)	değil
Biz	miyiz (muyuz) ?-iz (yiz, uz)	değiliz
Siz	misiniz (musunuz) ?-siniz (sunuz)	değilsiniz
Onlar	miler (mular) ?	... (-ler, lar)	değiller

O hasta mı ? Evet, O hasta(dır) Hayır O hasta değil
Biz patron muyuz ? Biz patronuz, Biz patron değiliz
Siz açmısınız ? Siz açsınız Siz aç değilsiniz

1. MASHQ – O'qing va tarjima qiling.

1. Bu benim ev. Ben ev sahibiyim
2. Ben şimdi okulda öğrenciyim
3. Sen çok iyisin. Sen çok iyi kişisin
4. Neden sen bugün mutlusun?
5. O şimdi lokanta'da yardımcıdır
6. Onun babası lokanta'da aşçıdır
7. Biz bir şey yemek istiyoruz, çok açız
8. Sen benim kardeşimsin. Sen çok akıllısın
9. Siz çok okuyorsunuz, çünkü akıllısınız
10. Siz bugün çok mutlusunuz
11. Siz nasılsınız? Teşekkür ederim, Ben çok iyiyim,
12. Sen nasılsın? Çok mutluyum.
13. Siz otel'de patron musunuz? Evet, ben otelin patronuyum.
14. Siz arabanın sahibi misiniz? Evet, ben arabanın sahibiyim.
15. Siz ev sahibi misiniz? Hayır, ben ev sahibi değilim.

2. MASHQ – Quyidagi so'zlardan foydalanib gaplarni davom ettiring.

(öğretmen, öğrenci, sahib, patron, aşçı, yardımcı, satıcı, tercuman, doktor, arkadaş)

Benim adım Ahmed. Ben okul'da, Babam,
O hastane'de çalışıyor. Annem O üniversitede ders veriyor.
Siz lokanta'da Sen fabrika'da Biz
pazarda Onlar firma'da O benim
Sen kimsin? Ben Kim burada patron, Biz

3. MASHQ – Quyidagi so'zlardan foydalanib gaplarni namunadagi kabi tuzing.

Ya'ni har bir gapning so'roq, tasdiq va inkor shaklini yozing.

(iyi, kardeş, akıllı, güzel, mutlu, aç, hasta, temiz, büyük, patron, tercuman, çocuk)

Masalan: (akıllı)

0) Ben akıllı mıyım ? Evet, Ben akıllıyım, Ben akıllı değilim

1. Ben
2. Sen
3. O
4. Biz
5. Siz
6. Onlar

4. MASHQ – Dialogni o'qing va yodlang

Öğretmen: Ahmet, nasılsın?
Ahmet: Teşekkür ederim öğretmenim, iyiyim. Siz nasılsınız?
Öğretmen: Ben de iyiyim.
Teşekkür ederim. Bu ne Ahmet?
Ahmet: Bu kalem öğretmenim.
Öğretmen: Bu nasıl kalem?
Ahmet: Bu maviy kalemdir.

(kalem - qalam)

15-DARS

SÖZLÜK – LUG'AT.

So'zlarni o'qing va yodlang

Konuşmak - gapirmoq

Bunu – buni

Yemek yiyor – ovqat yeyapti

Görmek – ko'rmoq

Hiç bir şey – hech narsa

En - eng

Kesmek - kesmoq

Beni - Meni

Onu - Uni

Yabancı - xorijiy

getirmek - keltirmoq

kahve - kofe

DİL BİLGİSİ – GRAMMATIKA

HOZIRGI ZAMON FE'LINING SO'ROQ SHAKLI

Turk tilida savol tuzish uchun fe'lga **-iyor** qo'shimchasi qo'shilib keyin savol qo'shimchasi **-mu, -muyum, -musun** alohida yoziladi. Masalan:

Sen çalışıyor musun? – Sen ishlayapsanmi ?

O kitap okuyor mu? – U kitob o'qiyaptimi ?

Ben ... -iyor muyum? (-uyor muyum)

Sen ... -iyor musun ? (-uyor musun)

O ... -iyor mu ? (-uyor mu)

Biz ... -iyor muyuz ? (-uyor muyuz)

Siz ... -iyor musunuz ? (-uyor musunuz)

Onlar ... -iyor mular? (-uyor mular)

Masalan:

Ben **yaşiyor muyum?**

Sen **kitap okuyor musun ?**

O ev'den **geliyor mu?**

Biz dil **öğreniyor muyuz?**

Sin şimdi **çalışıyor musunuz?**

Onlar türkçe **anlıyor mular?**

HOZIRGI ZAMON FE'LINING INKOR SHAKLI

Turk tilida hozirgi zamon fe'lining inkor shaklini yasash uchun fe'dan keyin **-m-**, **-ma**, **-mi**, **-mu** qo'shimchasi qo'shiladi, so'ngra, **-iyor**, **-iyorum**, **-iyorsun**,... qo'shiladi.

Masalan:

Yapmak – qilmoq (<i>fe'l</i>) Yapmamak - qilmaslik (<i>inkor fe'l</i>) Yapma - qilma (<i>inkor buyruq</i>) Yapmiyorum – qilmayapman (<i>inkor hozirgi zamon</i>)
Gitmek – bormoq (<i>fe'l</i>) Gitmemek – bormaslik (<i>inkor fe'l</i>) Gitme – borma (<i>inkor buyruq</i>) Gitmiyorum – bormayapman (<i>inkor hozirgi zamon</i>)
Okumak – o'qimoq (<i>fe'l</i>) Okumamak - o'qimaslik (<i>inkor fe'l</i>) Okuma - o'qima (<i>inkor buyruq</i>) Okumuyorum - o'qimayapman (<i>inkor hozirgi zamon</i>)

Hozirgi zamon inkor fe'li qo'shimchalari.

Ben – miyorum (-muyorum) Sen – miyorsun (-muyormusun) O – miyor (-muyor) Biz – miyoruz (-muyoruz) Siz – miyorsunuz? (-muyorsunuz) Onlar – miyorlar? (-muyorlar)	<i>Masalan:</i> Ben kitap okumuyorum Neden sen bu iş'i yapmıyorsun O bugün iş'a gelmiyor Biz ora'ya otobus'da gitmiyoruz Siz Almança bilmiyorsunuz Onlar beni anlamıyorlar
--	--

SAVOL, TASDIQ VA INKOR QO'SHIMCHALARI (Hozirgi zamon fe'li)

OLMOSH	SAVOL	TASDIQ	INKOR
Ben	-iyor muyum ?	- iyorum	- miyorum
Sen	-iyor musun ?	- iyorsun	- miyorsun
O	-iyor mu ?	- iyor	- miyor
Biz	-iyor muyuz ?	- iyoruz	- miyoruz
Siz	-iyor musunuz ?	- iyorsunuz	- miyorsunuz
Onlar	-iyor mular ?	- iyorlar	- miyorlar

Fe'l(ish-harakat) dagi oxirgi unli (oxirgi yoki oxirgidan avval kelgan unli) harflarga ko'ra qo'shimcha harfi o'zgaradi

e, i => i (iyor muyum?, miyorum) a, ı => ı (ıyor muyum?, mıyorum) o, u => u (uyor muyum?, muyorum) ö, ü => ü (üyor muyum?, müyorum)	<i>Masalan</i> Sen <u>bekliyor musun?</u> Ben <u>beklemiyorum</u> Sen <u>anlıyor musun?</u> Ben <u>anlamıyorum</u> Sen <u>oturuyor musun?</u> Ben <u>oturmuyorum</u> Sen <u>görüyor musun?</u> Ben <u>görmüyorum</u>
--	--

INKOR BUYRUQ GAP

Türk tilida buyruq gapning inkor shaklini yasash uchun, buyruq fe'li oxiriga **-ma, -me** qo'shiladi. Masalan:

Bu kitap'ı okuma! - Bu kitopni o'qima

Dur, gitme - To'xta, ketma

Ağaçlar'ı kesme – daraxtlarni kesma

Qo'shimchalar ham fe'l oxiridagi (yoki oxirigidan oldingi) unli harfga ko'ra o'zgaradi.
Ya'ni

a, ı, o, u => -ma

e, i, ö, ü => -me

1. MASHQ – O'qing va tarjima qiling.

1. Ben iyi okuyor muyum? Evet, Sen çok iyi okuyorsun
2. Ben türkçe iyi konuşuyor muyum? Evet sen çok iyi konuşuyorsun.
3. Sen beni anlıyor musun? Evet, sizi anlıyorum.
4. Sen bunu seviyor musun? Evet, ben seviyorum.
5. Siz bugün ders öğreniyor musunuz? Evet ben ders öğreniyorum.
6. Siz yemek yiyor musunuz? Evet Ben şimdi yemek yiyorum.
7. O şimdi çay içiyor mu? Evet O şimdi çay içiyor.
8. O bugün türkiye'ye gidiyor mu? Evet, O türkiyeye gidiyor.
9. Senin baban otel'de çalışıyor mu? Evet, O otel'de çalışıyor
10. Ahmet lokanta'da çay içiyor mu? Evet, O çay içiyor.

2. MASHQ – O'qing va tarjima qiling.

1. Ben türkçe iyi anlıyor muyum? Hayır / Yok, Sen iyi anlamıyorsun.
2. Ben iyi konuşuyor muyum? Hayır / Yok, Sen iyi konuşmuyorsun.
3. Sen onu anlıyor musun? Hayır, ben onu anlamıyorum.
4. Sen yabancı dil biliyor musun? Hayır, ben yabancı dil bilmiyorum.
5. Siz kahve içmek seviyor musunuz? Hayır, Ben kahve'yi sevmiyorum. Çay'ı seviyorum
6. Siz şimdi bunu yapıyormusunuz? Hayır, şimdi yapmıyorum.
7. O bugün ağaçlar'ı kesiyor mu? Hayır, O bugün kesmiyor
8. O otel'de çalışıyor mu? Hayır O otelde çalışmıyor. O hastane'de çalışıyor
9. Ahmet bugün buraya geliyor mu? Hayır. O gelmiyor.
10. Senin kardeşin ev'i temizliyor mu? Hayır O temizlemiyor.

3. MASHQ – Quyidagi so'zlar yordamida hozirgi zamon savollari tuzing.

(içmek, yaşamak, gelmek, gitmek, bilmek, getirmek, ders vermek, kesmek, satın almak, gitmek,)

1. Sen bu ev'de
2. Sen su
3. Sen akşam ev'e.....
4. Siz sabah iş'e
5. Siz yabancı dil
6. O bardak'da kahve.....
7. O okul'da
8. O ağaçları
9. Ahmet pazardan giyim
10. Onlar istanbul'a

4. MASHQ – Quyidagi gaplarni inkor shaklga aylantiring.

1. Sen ishlayapsanmi? 2. Sen sovuq suv ichishni xohlaysanmi. 3. U hozir yaxshi ishlayaptimi? 4. Sen tushunayapsanmi? 5. Ular turkcha tushunadilarmi? 6. Sen til o'rganishni yaxshi ko'rasanmi? 7. Sen turkiyaga borishni xohlaysanmi? 8. O'qituchi dars beryaptimi? 9. Turkiyada havo sovuq bo'lyaptimi? 10. Sen buni ko'ryapsanmi? 11. Sen daraxtlarni ko'ryapsanmi? 12. Siz meni ko'ryapsizmi?

5. MASHQ – O'qing va gapirib bering

Istanbul türkiyenin en güzel şehri. Burada hava çok sıcak. Bir sene'de iki ay soğuk oluyor. Ben şimdi istambul'da yaşıyorum. Ben hastane'de çalışıyorum. Ben bu iş'i çok seviyorum. Ama, bu iş çok zor. Doktor olmak kolay değil. Her gün akşam saat on'de ev'e geliyorum. Sonra bir bardak kahve içiyorum. Benim iki çocuk var. Onlar da doktor olmak istiyorlar.

6. MASHQ – Savollarga javob bering.

1. Siz ev'de yabancı dil'de kitaplar okuyor musunuz?
2. Hangi yabancı dil'de en iyi konuşuyorsunuz?
3. Siz soğuk hava'yı seviyor musunuz?
4. Siz kahve içmek seviyor musunuz?
5. Türkçe öğrenmek siz'e zor değil mi?
6. Siz hangi şehirler'e gitmek istiyorsunuz?
7. En çok hangi dili seviyorsun?
8. Siz şimdi ders okuyor musunuz?
9. Siz her gün akşam saat kaçta yemek yiyorsunuz?
10. Siz rusça biliyor musunuz?

16-DARS

SÖZLÜK – LUG'AT.

So'zlarni o'qing va yodlang

Daha - yanada	Mutfak - oshxona
En - eng	Banka - bank
Hakkında - haqida	ziyaret etmek - xabar olish / ziyorat
Hazırlamak - tayyorlamoq	buçuk - yarim
Uçak - samalyot	havalimanı - aeroport
Kış – qish	bilet – chipta
Patates - Kartoshka	domates – pomidor

DİL BİLGİSİ – GRAMMATIKA

DAHA, EN – YANADA, ENG

Küçük	-	Daha küçük	-	En küçük
Büyük	-	Daha büyük	-	En büyük
Güzel	-	Daha güzel	-	En güzel
Sıcak	-	Daha sıcak	-	En sıcak
Kolay	-	Daha kolay	-	En kolay
Sonra	-	Daha sonra	-	----

Taşkent şimdi sıcak yer. Ama Termez daha sıcak.
 Türkçe öğrenmek çok kolay. İngilizce Öğrenmek daha kolay.
 Dükkan'da fiyatlar ucuz. Ama pazar'da daha ucuz
 Afrika dünya'nın en sıcak yeri.
 Arktika dünyanın en sıcak yeri mi? Hayır. En sıcak değil. Ora en soğuk yer

O'TGAN ZAMON FE'LI SAVOL, TASDIQ VA INKOR GAP

O'tgan zamon fe'lini 7-darsda o'rgangan edik, bu mavzuda o'tgan zamonda bo'lgan ish haqida savol so'rash va unga javob berish haqida o'rganamiz. O'tgan zamonda savol berish uchun, o'tgan zamon fe'luga **mi, -mi, -mu** qo'shimchasi qo'shiladi. Masalan:

- Sen dün geldin mi?** – Sen kecha keldingmi?
Sen ona söyledin mi? – Sen unga aytding mi?
Siz burada çalıştınız mı? – Siz bu yerda ishladingizmi?
O kitabı okudu mu? – U kitobni o'qidimi?

O'tgan zamonda inkor gap yasash uchun –**madı, -medi** qo'shimchalari qo'shiladi.

Masalan:

- Ben dün gelmedim** – Men kecha kelmadim.
Neden sen ona söylemedin – Nega siz unga aytmadingiz
Siz burada çalışmadınız – Siz bu yerda ishlamadingiz
O kitap okumadı – U kitob o'qimada

O'tgan zamon so'roq, tasdiq va inkor qo'shimchalari.

OLMOSH	SAVOL	TASDIQ	INKOR
Ben	-dim mi ?	- dim	- medim
Sen	-din mi ?	- din	- medin
O	-di mi ?	- di	- medi
Biz	-dik mi ?	- dik	- medik
Siz	-diniz mi ?	- diniz	- mediniz

Onlar	-diler mi ?	- diler	- mediler
--------------	-------------	---------	-----------

Fe'l(ish-harakat) dagi oxirgi unli (oxirgi yoki oxirgidan avval kelgan unli) harflarga ko'ra qo'shimcha harfi o'zgaradi

<p>e, i => i, e (-din mi?, -medim) a, ı => ı, a (-dın mı?, -madım) o, u => u, a (-dun mu?, -madım) ö, ü => ü, e (-dün mü?, -medim)</p> <p><i>So'zdagi faqat oxirgi harf jarangli undosh bo'lsa -d- harfi -t- harfiga aylanadi</i></p> <p>f, s, t, k, ç, ş, h, p => - t</p>	<p><i>Masalan</i> Sen bekledin mi? Ben beklemedim Sen anladın mı? Ben anlamadım Sen oturdun mu? Ben oturmadım Sen gördün mü? Ben görmedim</p> <p>Ben çalıştı mı? , Sen yaptın mı?, O gitti mi, Ben çay içtim mi?</p>
---	---

HAFTA

Pazartesi, Salı, Çarşamba, Perşembe, Cuma, Cumartesi, Pazar

1. MASHQ – O'qing va savollarga tasdiq a inkor shaklda javob bering.

Masalan: Dün O size para verdi mi? - Evet, verdi, - Hayır vermedi

1. O daha önce otelde çalıştı mı?
2. Sen bugün çok yemek yedin mi?
3. Sen geçen sene istanbula gittin mi?
4. Sen geçen hafta semerkand'a gittin mi?
5. Sen bu işi yaptın mı?
6. Siz Pazar günü pazara gittiniz mi?
7. Siz mutfak'ta yemek hazırladınız mı?
8. Siz bu iş hakkında konuştunuz mu ?
9. Siz ona para'yı verdiniz mi?
10. Onlar bankadan para aldılar mı
11. Ahmet banka'ya gitti mi?
12. Onlar çay içtiler mi?

2. MASHQ – O'qing va gapirib bering

Michael, Helenın kardeşi. O İzmir'da yaşıyor.

Michael, Helen'i ziyaret etmek istiyor. O bir uçak bileti aldı. Salı gün saat sekiz buçuk'ta (8-30) havalimanı'ya gidecek. İzmirden İstanbul'a kadar çok uzak değil. Uçak bileti çok ucuz. Kış aylarında bilet fiyatları daha ucuz olacak. Michael 2 saat sonra Helen'in evi'ne gelecek. Helen şimdi Michael'i bekliyor. O sonra yemek yapacak.

3. MASHQ – Savollarga javob bering.

1. Bu sene kış soğuk oldu mu?
2. Siz geçen Pazar günü neler yaptınız?
3. Siz bu sene nasıl kitaplar okudunuz?
4. Siz bu ay nasıl filmler gördünüz?
5. Siz önce türkiye'ye gittiniz mi?

6. Siz sabah yemek yediniz mi?

4. MASHQ – O'tgan zamonda gaplar tuzing. Masalan:

Gelmek / Ahmet / dün / türkiyeden /

Ahmet dün türkiyeden geldi mi?

Ahmet dün türkiyeden gelmedi.

Ahmet dün türkiyeden geldi.

1. Mustafa / gitmek / geçen gün / pazar'a /

..... ? (savol)

..... (inkor)

..... (tasdiq)

2. Ahmet / almak / patates / bir kilo / dükkan'dan

..... ? (savol)

..... (inkor)

..... (tasdiq)

3. Hasan / içmek / sonra / çay'dan / kahve

..... ? (savol)

..... (inkor)

..... (tasdiq)

4. Sen / yemek hazırlamak / mutfak'ta /

..... ? (savol)

..... (inkor)

..... (tasdiq)

5. Sen / almak / uçak / bileti / dün

..... ? (savol)

..... (inkor)

..... (tasdiq)

5. MASHQ – Turk tiliga tarjima qiling.

1. O'tgan oy samalyot biletleri arzon bo'ldi. Ammo hozir bilet qimmat.

2. Samalyot biletini qayerdan olaman? – Biletni aeroportdan ol.

3. Men kecha bilet oldim. Ertaga istanbulga ketamiz.

4. Sen bilet oldingmi? Ha oldim.

5. Toshkentdan istanbulgacha bilet necha pul? Bilet narxi hozir arzon. Bor-yo'g'i 300 dollar.

6. Men seni ikki soat kutdim. Ammo sen kelmading.

7. Sen bankda qaysi kunlar ishlayapsan? Men faqat dushanba, seshanba va chorshanba ishlayapman.

8. Kecha bankdan pul oldingmi? Yo'q kecha pul olmadim.

9. O'tgan hafta ular daraxtlarni kesdilar? Yo'q kesmadilar.

10. Sen kecha film ko'rdingmi? Yo'q ko'rmadim.

17-DARS

SÖZLÜK – LUG’AT.

So’zlarni o’qing va yodlang

Akşam yemeği – Kechki ovqat Öğlen – kun o’rtasi (tushki payt) Yumurta -tuxum ile - bilan Yemek yiyecek – ovqat yeydi Ocak ayında – yanvar oyida	Gezmek – sayr qilmoq, aylanmoq Hepsi - hammasi Bitti - tugadi İşte – mana / mana bu Büyürün - marhamat Beraber - birgalikda
--	--

DİL BİLGİSİ – GRAMMATIKA

KELASI ZAMON FE’LI SAVOL, TASDIQ VA INKOR GAP

Kelasi zamon fe’lini 10-darsda o’rgangan edik, bu mavzuda kelasi zamonda bo’ladigan ish haqida savol so’rash va unga javob berish haqida o’rganamiz. Kelasi zamonda savol berish uchun fe’lga **miyim, -misin, -mi** qo’shimchasi qo’shiladi. Masalan:

Sen yarın gelececek misin? – Sen ertaga kelasanmi?

Sen ona söyleyecek misin? – Sen unga aytasanmi?

Siz sonra burada çalışacak mısınız? – Siz keyin bu yerda ishlaysizmi?

O kitabı okuyacak mısınız? – U kitobni o’qiysizmi?

Kelasi zamonda inkor gap yasash uchun **–mayacağım, -mayacak** qo’shimchalari qo’shiladi. Masalan:

Ben yarın gelmeyeceğim – Men ertaga kelmayman.

O sana para vermeyecek – U senga pul bermaydi.

Siz burada çalışmayacaksınız – Siz bu yerda ishlamaysiz.

O kitap okumayacak – U kitob o’qimaydi.

O’tgan zamon so’roq, tasdiq va inkor qo’shimchalari.

OLMOSH	SAVOL	TASDIQ	INKOR
Ben	...-acak mıyım ?	...-acağım	- mayacağım
Sen	...-acak mısın ?	...-acaksın	- mayacaksın
O	...-acak mı ?	...-acak	- mayak
Biz	...-acak mıyız ?	...-acağız	- mayacağız
Siz	...-acak mısınız ?	...-acaksınız	- mayacaksınız
Onlar	...-acak mılar ?	...-acaklar	- mayacaklar

Fe’l(ish-harakat) dagi oxirgi unli (oxirgi yoki oxirgidan avval kelgan unli) harflarga ko’ra qo’shimcha harfi o’zgaradi

*Oxirgi harf undosh bo’lib, undan avval
quyidagi unlilar bo’lsa:*

e, i, ö, ü (+undosh) => - e (-ecek miyim, ...)	Ben <u>ver-ecek miyim</u> , Sen <u>iç-ecek misin</u>
a, ı, o, u (+undosh) => - a (-acak mıyım, ...)	Ben <u>al-cak mıyım</u> , Sen <u>otur-acak mısın</u>
Unlidan keyin => - ya / -ye	Ben <u>yaşa-yacağım</u> , Sen <u>oku-yacaksın</u>

AYLAR – OYLAR

Ocak - *yanvar*, şubat - *fevral*, mart - *mart*, nisan - *aprel*, mayıs – *may*, haziran - *iyun*, temmuz - *iyul*, ağustos - *avgust*, eylül – *sentabr*, ekim – *oktabr*, kasım - *noyabr*, aralık – *dekabr*.

1. MASHQ – O’qing va savollarga tasdiq a inkor shaklda javob bering.

Masalan: Yarin o size para verecek mi? - Evet, verecek, - Hayır vermeyecek

1. O sonraki ay otelde çalışacak mı?
2. O yarın istanbuldan gelecek mi?
3. Sen bu işi yapacak mısın?
4. Sen sabah yemeği için yumurta getirecek misin
5. Sen öğlen yemeği hazırlayacak mısın?
6. Sen ben ile lokanta’da yemek yiyecek misin?
7. Siz patron ile konuşacak misiniz?
8. Siz arkadaşınız ile gezecek misiniz?
9. O sonraki ay türkçe öğrenecek mi?
10. Ahmet burada oturacak mı?
11. Onlar bu arabayı satacak mılar?
12. Sen arkadaşın ile beraber bu ev’i temizleyecek misiniz?

2. MASHQ – Dialogni yodlang.

- Merhaba, büyürün. Yardım lazım mı?
- Bana iki tane kırmızı gömlek ve bir tane pantolon lazım.
- Hangi renk pantolon istiyorsunuz?
- maviy renk pantolon istiyorum
- Ama, maviy renk hepsi bitti. Siyah var
- Yok. Siyah istemiyorum.
- Beyaz da var. Beyaz renk istiyor musunuz?
- Yok. pantolon almayacağım. Sadece gömlek alacağım
- Gömlekler hepsi bu taraf’ta.
- Hangi gömlek en güzel?
- işte bu en güzel.
- Fiyatı ne kadar?
- beş yüz seksan lira
- Çok iyi, bunu alacağım

3. MASHQ – Savollarga javob bering.

1. Bir yılda kaç ay var?
2. Şimdi hangi ay?
3. Hangi aylarda hava soğuk olacak?
4. Hangi ayda hava en sıcak olacak?
5. Bir ayda kaç gün var?
6. Birinci ay hangi ay?

4. MASHQ – Kelasi zamonda gaplar tuzing. Masalan:

Gelmek / Ahmet / yarın / türkiyeden /

Ahmet dün türkiyeden gelecek mi?

Hayır, Ahmet türkiyeden gelmeyecek.

Evet, Ahmet yarın türkiyeden gelecek.

1. Mustafa / gitmek/ iki gün sonra / pazar'a /

..... ? (savol)

..... (inkor)

..... (tasdiq)

2. Ahmet / almak / domates / bir kilo / pazar'dan

..... ? (savol)

..... (inkor)

..... (tasdiq)

3. Hasan / içmek / sonra / çay'dan / kahve

..... ? (savol)

..... (inkor)

..... (tasdiq)

4. Sen / yemek yiyecek / lokanta'da /

..... ? (savol)

..... (inkor)

..... (tasdiq)

5. Sen / ile / beraber / gitmek / Ahmet / istanbul'a

..... ? (savol)

..... (inkor)

..... (tasdiq)

5. MASHQ – Turk tilga tarjima qiling.

1. Siz qachon kelasiz? - Hozir bilmayman. - Keyingi oy kelasizmi ? – Ha kelaman.

2. Siz ertaga bozorga borasizmi ? - Ha, boraman. – Nimalar olasiz? – har narsa

3. Sen tushdan keyin nima qilasan? – Men onam bilan birgalikda uyimizni tozalayman

4. Men ertaga do'stim bilan sayr qilaman.

5. Ertaga u ham biz bilan birgalikda samarqandga boradi.

6. Kechki ovqatni qayerda yeymiz? – Oshxonada yeymiz

7. Men tuxum yeyman. Sen nima yeysan?

8. Biz bugun sayr qilamiz. Keyin uyga kelamiz?

9. Sen uni kutasanmi? Ha kutaman.

10. Sen keyin bu kitobni o'qiysanmi? Ha o'qiyman.

11. Mening ishim tugadi. Sening ishing tugadimi? – Ha mening ishim ham tugadi.

12. Sen yanvar oyida otang bilan birga Toshkentga kelasanmi? - Yo'q kelmayman

18-DARS

SÖZLÜK – LUG’AT.

So’zlarni o’qing va yodlang

Hepsini -hammasini	Kadın - ayol
Onun için - shuning uchun	İçeri - ichkari
Yukarı - yuqori	Girmek - kirmoq
Çıkmek - chiqmoq	Veya - yoki
Göstermek – ko’rsatmoq	Pencere - deraza
Hoş geldiniz – xush keldingiz	Taze – yangi oziq-ovqat / yangi pishgan

DİL BİLGİSİ – GRAMMATIKA

BUYRUQ FE’LINING İNKOR VA TASDIQ SHAKLI

Buyruq fe’lining inkor va tasdiq shakliga quyidagi gaplar misol bo’la oladi, Masalan:

Sen burda çalış! – Sen bu yerda ishla! (tasdiq)

Sen burada çalışma! – Sen bu yerda ishlama! (inkor)

O ev’i temizlesin! – U uyni tozalasın! (tasdiq)

O ev’i temizlemesin ! – U uyni tozalamasın! (inkor)

Bunda “Sen” kishilik olmoshiga nisbatan qo’shimcha qo’shilmaydi.

Masalan (**yapmak**- qilmoq) **yap** – qil. Ya’ni **Sen yap** – Sen qil, deganidir

Qo’shimchalar

SHAXS	TASDIQ	İNKOR
Sen-ma
Siz	...-iniz (ınız)	...-meyiniz (mayınız)
O	...-sın (sın)	...-mesin (masın)
Onlar	...-sinler (sınlar)	...-mesinler (masınlar)

Masalan:

Sen bu iş’i yap, Sen bu işi yapma

Siz bugün geliniz, Siz bugün gelmeyiniz

O kitap okusun, O kitap okumasın

Onlar burada çalışsınlar, Onlar burada çalışmasınlar

1. MASHQ – O’qing va tarjima qiling

Sen burada otobus bekleme!.

Bu su temiz değıl, Onun için, Sen buradan su içme!

Sen çok konuşma! Az konuş!

Sen buradan geçme! sol taraftan geç.

Hepsini alma! Sadece iki tane al

Sen bunu yapma, O yapsın!,

Lütfen yukarı çıkmeyiniz!

Lütfen ağaçları kesmeyiniz!

Onlar bu taraf'a gelmesinler!
Ona söyle, şimdi gelsin ve yemek yesin,
Onlara söyle, yemek yesinler.
O çay hazırlasın, Sen çay iç. Lütfen, çay içiniz.
Sen benim evim'e gel! O da gelsin, beraber geliniz.
Bu bardakları hepsini yıka! Sonra evi temizle, pencere'yi aç
Kadınlar içeri girsinler. Sonra çay veya kahve içsinler.

2. MASHQ – Nuqtalar o'rniga kishilik olmoshlarini (Sen, Siz, O, Onlar) qo'ying

..... kendi yapsın; buraya gel; ev'i temizlesinler;
..... arabayı yıka; odayı temizle; bugün geliniz;
..... kapıyı kapatsın; pencereyi açsın, pencereyi açsınlar;
..... pencereyi açınız; bana bunu gösteriniz.

3. MASHQ – O'qing va yoddan ayting.

Dükkada

- Hoş geldiniz, büyürün. Yardım lazım mı?
- Sizde domatesler hepsi taze mi?
- Evet, hepsi taze, yeni geldi.
- Bana iki kilo patates ve üç kilo domates veriniz.
- Hangi domates'ten istiyorsunuz, küçük mü veya büyük domatesler mi?
- Küçük domateslerden veriniz, Lütfen.
- İşte bu, alınız...
- Fiyatı ne kadar oldu?
- Sadece on lira.

4. MASHQ – Turk tiliga tarjima qiling.

1. Bu nima? Bu kiyim. Bu kiyimler kim uchun? Bu kiyimler ayollar uchun.
2. Bu qanday oyoq kiyim? Bu ayollar uchun.
3. Bu oyoq kiyim ayollar uchunmi? Ha bu ayollar uchun
4. Bu shim ayollar uchunmi? Yo'q bu ayollar uchun emas.
5. Bu non yangimi? Ha, bu hozir keldi.
6. Menga bir dona non va ikki dona tuxum keltiring
7. Do'xtirga ayt. Hozir kelsin.
8. Nega u bugun kelmeyapti. Unga ayt, bugun kelsin
9. Bolalar yuqori chiqmasin.
10. Ayollar ichkari kirmasin.

5. MASHQ – Savollarga javob bering.

1. Şimdi bir kilo patates'in fiyatı ne kadar?
2. Bugün bir kilo domates ne kadar?
3. Pazarda bir tane ekmek kaç para?
4. Siz hangi gün pazar'a gideceksiniz?
5. Siz cuma günü pazara gidecek misiniz?
6. Siz sabah yemeği için yumurta'yı seviyor musunuz?
7. Akşam kahve içiyor musunuz?

19-DARS

SÖZLÜK – LUG’AT.

So’zlarni o’qing va yodlang

Hava durumu – Ob-havo	Nereli - qayerli (qaysi mamlakatdan)
Ad – ism	Nerelisin – sen qayerlik?
Soyad - Familiya	Başkent - poytaxt
Memleket – Mamlakat, Davlat	Köy - qishloq
Ülke - O’lka, yurt	Deniz - dengiz

DİL BİLGİSİ – GRAMMATIKA

Turk tilida kishining biror yurt yoki shaxardan ekanligini bildirish uchun joy nomiga ...-li, -liyim, -lisin qo’shimchalari qo’shiladi. Masalan:

Ben Taşkentliyim – Men toshkentli (toshkentdan kelgan)

Ahmet Rusyali - Ahmet Rossiyali (rossiyadan kelgan)

Tasdiq shakli

Ben Ankaraliyim – Men Anqarali
Sen Ankaralisin – Sen Anqarali
O Ankarali – U Anqarali
Biz Ankaraliyiz – Biz Anqarali
Siz Ankaralisiniz – Siz Anqarali
Onlar Ankaraliler – Ular Anqarali

Savol shakli

Ben Ankarali miyim ? – Men Anqaralimi ?
Sen Ankarali misin ? – Sen Anqaralimi ?
O Ankarali mi ? – U Anqaralimi ?
Biz Ankarali miyiz ? – Biz Anqaralimi ?
Siz Ankarali misiniz – Siz Anqaralimi ?
Onlar Ankarali miler – Ular Anqaralimi ?

inkor shakli

Ben Ankarali değilim – Men Anqarali emasman
Sen Ankarali değilsin – Sen Anqarali emassen
O Ankarali değil – U Anqarali emas
Biz Ankarali değiliz – Biz Anqarali emasmiz
Siz Ankarali değilsiniz – Siz Anqarali emassiz
Onlar Ankarali değiller – Ular Anqarali emaslar

Ba’zi joylarning turkcha nomlanishi

Türkiye – *Turkiya*, İngiltere-*Angliya*, Çin – *Xitoy*, Almanya- *Germaniya* . Hindistan-*Hindiston*, Yunanistan-*Yunoniston*, Arjantin –*Argentina*

1. MASHQ – O'qing va tarjima qiling

- Senin Adın ve Soyadın ne
- Adım: Mustafa. Soyadım: Yılmaz
- Sen hangi memleket'ten.
- Ben Yunanistanliyim.
- Yunanistan'ın başkenti hangi şehir ?
- Yunanistan'ın başkenti Afina.
- Yunanistan Avrupa'da mı?
- Evet, Avrupanın deniz tarafın'da
- Orada hava durumu nasıl?
- Orada haziran, temmuz ve ağustos aylarında hava çok sıcak oluyor.

*** **

- Sen nerede oturuyorsun?
- Benim ev köy'de
- Senin köy şehir'den çok uzakmı
- Hayır. Uzak değil. Sadece 24 kilometre
- Şehir'e nasıl geliyorsun
- Her gün bizim köy'den şehir'e kadar otobüs geliyor
- Sen şehir'de yaşamak seviyor musun?
- Hayır. kendi köyüm en güzel yer.
- Senin arkadaşın nereli ?
- O taşkentli.

2. MASHQ – Kerakli so'zni qo'ying.

1. Sen nereli. Ben
2. Senin Ankara'dan uzak mı ?
3. O..... ? Evet, O Ankaralı
4. Özbekistan'ın hangi şehir.
5. Onun köy'da yaşıyor mu?
6. Senin baban?, Babam tükiyeli.
7. Sen? Hayır, Ben Ankaralı değilim.
8. Senin ne? Benim soyadım Ahmedov.
9. Senin hava durumu nasıl ? Benim köy çok soğuk.
10. Almanya'da hava

3. MASHQ – Turk tiliga tarjima qiling.

O'zbekistonning poytaxti Toshkent. Men Toshkentli. Men hozir Toshkentta yashayapman. Toshkent - O'zbekistonda eng katta shahar.

Uning ismi Ahmad. Uning familyasi Sulstonov. U Germaniyalik. U shahardan uzoqda yashaydi. Uning qishlog'i kichik. Uning qishlog'i dengizga yaqin. Dengiz uzoq emas. Ob-havo juda issiq emas.

Sening familyang nima? Sening uying qayerda? Mening uyim bu yerdan ko'p uzoq emas. Bor-yo'gi 5 km.

Uning ismi va familyasi nima? Uning uyi qishloqdami? Ha, kichik qishloqda.

4. MASHQ – Savollarga javob bering.

1. Siz önce hangi şehirlere gittiniz?

2. Siz köyda yaşamak seviyor musunuz?
3. Hangi şehir buradan en uzak?
4. Buradan Buhara'ya kadar kaç kilometre?
5. Bizim ülke'de deniz var mı?
6. Siz hangi şehirler'i gezmek istiyorsunuz?
7. Bizim ülke'de hangi şehir en sıcak?
8. Bizim memleket'te kış aylarında hava nasıl olacak?
9. Hangi memleketler bize en yakın?
10. Yunanistan bizim memleket'e yakın mı?

20-DARS

SÖZLÜK – LUG'AT.

So'zlarni o'qing va yodlang

Yer - joy Neresi - qayeri Burası, bura – bu yeri / bu yer Pis – isqirt, kir	Sandalye - stul Erkek - erkak Eski - eski Tamam – xo'p, bo'ladi.
--	---

DİL BİLGİSİ – GRAMMATIKA

O'RIN-JOY HAQIDA SAVOL-JAVOB

SAVOL	JAVOB	MASALAN
	Bura / Burası Burada Buradan Buraya	Burası çok sıcak - <i>Bu yer juda issiq</i> Sen burada otur Buradan git Buraya gel
Nere / Neresi Nerede Nereden Nereye	Ora/Orası Orada Oradan Oraya	Orası nasıl? – <i>U yer qanday?</i> Orada kim var? Oradan kim geliyor? Ben oraya gitacağım.
	Ev Ev'de Ev'den Ev'e	Ev nasıl? – <i>uy qanday?</i> Ev'de kim var. Ben ev'den geliyorum O ev'e gidiyor

Sen hangi yer'de oturuyorsun? – Sen qayesi joyda o'tiryapsan

Sen Taşkent'in nersi'de yaşıyorsun? – Sen Toshkentning qayerida yashayapsan?

Arabanın neresi pis? – Moshinaning qayeri isqirt

O nerede oturuyor? – U qayerda o'tiryapti (yashayapti)

Türkiyenin neresi en sıcak? – Turkiyaning qayeri eng issiq

O nereden nereye gidecek? – U qayerdan qayerga ketadi.

KENDİ – O'Z

Kendi evim – O'z uyim

Sen kendi işini yap – Sen o'z ishingni qil

Sen kendi yerinde otur – Sen o'z joyingda o'tir

Ben kendim	Ben bu işi kendim yapacağım – <i>Men bu ishni o'zim qilaman.</i>
Sen kendin	Sen kenin yap – <i>Sen o'zing qil</i>
O kendisi	O kendisi gelsin – <i>U o'zi qilsin</i>
Biz kendimiz	Biz kendimiz geldik – <i>Biz o'zimiz keldik</i>
Siz kendiniz	Siz kendiniz yapınız – <i>Siz o'zingiz qilingiz</i>
Onlar kendileri	Onlar kendileri gelsinler – <i>Ular o'zlari kelsinlar</i>

1. MASHQ – O'qing va tarjima qiling.

1. Ben hepsini kendim yaptım.
2. Senin kendi evin var mı? Evet, benim kendi evim var.
3. Sen kendin git. Sen kendi araban ile git
4. Bu oda'yı temizle, burası çok pis olmuş
5. Burası temiz mi? Hayır, burası çok pis.
6. Sen nereli? Ben türkiyeli. Sen türkiyenin neresi'de yaşıyorsun.
7. Senin arkadaş nereli, O Rusyalı.
8. Sen burada otur. Burası senin yerin.
9. Sen kendi yerine git.
10. Sen oradan kim ile geldin? Ben kendim geldim
11. Sen kendin yapacak mısın? - Tamam, kendim yapacağım.
12. Bunu yapma! – Tamam yapmayacağım.
13. iki bardak çay getir, tamam mı? – Tamam, tamam şimdi getireceğim.
14. Sen pis yerde çalışma tamam mı? – Tamam, şimdi temizliyorum.
15. Siz temiz yerde oturunuz, pis yerde oturmayınız.

2. MASHQ – Quyidagi so'zlar ishtirokida hozirgi, o'tgan va kelasi zamon shaklida 5 tadan gap tuzing.

(Yaşamak, Çalışmak, Okumak, Yapmak, Vermek, Öğrenmek, Bilmek, Anlamak, İstemek, Beklemek, Yikamak, Temizlemek, Almak, Gelmek, Gitmek, Söylemek, Duymak, Satın almak, Satmak, Geçmek, İçmek, Açmak, Oturmak, Kalkmak, Kapatmak, Olmak, Bitti, Sevmek, Yemek, Getirmek, Görmek, Konuşmak, Kesmek, ziyaret etmek, Hazırlamak, Gezmek, Girmek, Çıkmek, Göstermek)

Masalan:

Ahmet bugün lokantadan yemek getiriyor. (*hozirgi*)

Ahmet dün lokantadan yemek getirdi. (*o'tgan*)

Ahmet bir saat sonra yemek getirecek. (*kelasi*)

3. MASHQ – Quyidagi gaplar haqida savol tuzing.

Savol tuzishda, nere/ neresi/ nerede / nereden / nereye so'roqlaridan foydalaning.

Masalan:

Ahmet Pazar'a gitmiş – Ahmet nereye gitmiş?

1. Mustafa istanbul'dan Taşkent'e geliyor
2. O sandalye'de oturuyor
3. O dün dükkan'a gitti.

4. Siz hastane'den çıkdiniz
5. Çocuklar okul'a gidiyorlar.
6. Biz Pazar'dan geliyoruz
7. Kadınlar ev'den çikiyorlar
8. Erkekler ev'e giriyorlar
9. Taşkent'in bu tarafi çok güzel.
10. Bizim köy'de eski ağaçları kesiyorlar.

4. MASHQ – Quyidagi so'zlar yordamida gaplarni to'ldiring

(çalışmak, gelmek, gitmek, oturmak, çıkmek, girmek, okumak, almak, vermek, yaşamak)

- Ben şimdi lokantada
- Sen bugün hastaneden
- O şimdi otele
- O şimdi eski evde
- Ben daha önce evde
- Ben geçen gün evden
- O dün akşam eve
- Siz dün Mustafadan kitap.....
- Onlar Mustafa'ya para
- Ahmet şimdi sandalyede
- Sen okuldan
- O okula

21-DARS

SÖZLÜK – LUG'AT.

So'zlarni o'qing va yodlang

Meslek – kasp	Kız kardeş – singil / opa
Doğmak – tug'ilmoq	Aşağı - past / pastga
Bitirmek - tugatmoq / bitirmoq	İnmek - tushmoq
Kullanmak - ishlatmoq	Evlenmek - uylanmoq
Bilgisayar - komputer	Evli - uylangan

DİL BİLGİSİ – GRAMMATIKA

YAPABİLMEK - QILA OLMOQ (QO'LIDAN KELMOQ)

Turk tilida biror ishni hozirgi zamonda qila olishni ifodalash uchun fe'l oxiriga -

abilirim, -abilirsin kabi qo'shimchalar qo'shiladi. Masalan:

Ben bu işi yapabilirim – Men bu ishni qila olaman.

O kendi gidebilir – U o'zi bora oladi.

Biror ishni qila oladimi – deb so’rash uchun fe’l oxiriga –**abilir mi, -abilir misin** kabi qo’shimchalar qo’shiladi. Masalan:

Sen bu işi yapabilir misin? - Sen bu ishni qila olasanmi?

O kendi gelebilir mi? – U o’zi kela olasanmi?

Savol shakli, ya’ni, qila oladimi – fe’liga misollar:

Sen bu işi yapabilir misin? – Sen bu ishni qila olasanmi?

O kitap okuabilir mi? – U kitob o’qiy oladimi?

inkor shakli, ya’ni, qilolmaydi – fe’liga misollar:

Sen bu işi yapamazsın – Sen bu ishni qilolmaysan.

Onlar burada çalışamazlar – Ular bu yerda ishlolmaydilar.

Shu o’rinda bir narsaga diqqat qiling, qo’shimcha boshidagi **a** harfi talaffuz qilinmasa (yoki yozilmasa) so’z ma’nosi o’zgaradi ya’ni “qilmaydi” degan ma’no chiqadi.

Masalan:

O bu işi yapamaz – U bu ishni qilolmaydi.

O bu işi yapmaz – U bu ishni qilmaydi, (umuman qilmaydi)

Onlar buraya gelemezler – Ular bu yerga kelolmaydilar

Onlar buraya gelmezler – Ular bu yerga kelmaydilar (umuman kelmaydilar)

Hozirgi zamonda “qila olmoq” fe’lini kishilik olmoshlariga ko’ra o’zgarishini ko’rib chiqsak.

Tasdiq shakli (qila olmoq) qo’shimchalari.

Ben ...-abilirim (-ebilirim)	Ben türkçe konuş <u>abilirim</u>
Sen ...-abilirsin (-ebilirsin)	Sen <u>alabilirsin</u>
O ...-abilir (-ebilir)	O bura’ya <u>gelebilir</u>
Biz ...-abiliriz (-ebiliriz)	Biz ora’ya <u>gidabiliriz</u>
Siz ...-abilirsiniz (-ebilirsiniz)	Bir bardak su <u>içebilirsiniz</u>
Onlar ...-abilirler (-ebilirler)	Çocuklar kitap <u>okuyabilirler</u>

Savol shakli (qila olmoq) qo’shimchalari.

Ben ...-abilir miyim ?	Ben türkçe konuş <u>abilir miyim</u> ?
Sen ...-abilir misin ?	Sen <u>alabilir misin</u> ?
O ...-abilir mi ?	O bura’ya <u>gelebilir mi</u> ?
Biz ...-abilir miyiz ?	Biz ora’ya <u>gidabilir miyiz</u> ?
Siz ...-abilir misiniz ?	Bana su <u>verebilir misiniz</u> ?
Onlar ...-abilir miler ?	Çocuklar kitap <u>okuyabilir miler</u> ?

inkor shakli (qila olmoq) qo’shimchalari.

Ben ...-amam (-emem)	Ben türkçe konuş <u>amam</u>
Sen ...-amazsın (-emezsin)	Sen bunu <u>alamazsın</u>
O ...-amaz (-emez)	O bura’ya <u>gelemez</u>
Biz ...-amayız (-emeyiz)	Biz ora’ya <u>gidemeyiz</u>
Siz ...-amazsınız (-emezsiniz)	Siz bilgisayar <u>kullanamazsınız</u>
Onlar ...-amazlar (-emezler)	Çocuklar kitap <u>okuyamazlar</u>

Eslatma: Agar fe'l oxiri unli harf bilar tugasa (*Masalan: oku, yika, bekle*) u yolda qo'shimchadan oldin **-y-** harfi qo'shiladi. Masalan:

Sen kitap okuyabilir misin?

Onlar bu arabayi yikayamazlar,

O burayı temizleyemez

1. MASHQ – O'qing va tarjima qiling.

1. Ben bu işleri hepsini kendim yapabilirim.
2. Ben bu kitabı okuyabilirim.
3. Ahmet türkçe konuşabilir.
4. Ben rusça harfları okuyabilirim.
5. Ben bilgisayar kullanabilirim.
6. Onlar yukarı çıkabilirler.
7. Kadınlar şimdi içeri girebilirler.
8. Erkekler şimdi aşağı inebilirler
9. Sen bankadan para alabilirsin.
10. Senin kız kardeşin çok iyi yemekler hazırlayabilir.
11. O şimdi ne yapabilir? Onlar ne yapabilirler?
12. Sen kendin için bir bardak çay alabilirsin.
13. Siz bunları hepsini alabilirsiniz.
14. Siz yukarı'ya çıkabilirsiniz.
15. Siz buradan içeri girebilirsiniz.

2. MASHQ – Savollarga inkor shaklda javob bering. Masalan:

- Sen buraya gelebilir misin? - Hayır, ben gelemem.

- O yukarı çikebilir mi? - Hayır, O çikemez.

1. O bilgisayar kullanabilir mi?
2. O şimdi bu ağaçları kesebilir mi?
3. Onlar türkçe konuşabilir miler?
4. Onlar bankadan para alabilir miler?
5. Siz rusça kitaplar okuyabilir misiniz?
6. Siz kendiniz oradan gelebilir misiniz?
7. Siz kendiniz patron ile konuşabilir misiniz?
8. Sen kendin türkiye'ye gidebilir misin?
9. Sen bu pencere'yi açabilir misin?
10. Sen bu kapı'yı kapatabilir misin?

3. MASHQ – O'qing va 3-shaxs (O, Onlar) nomidan gapirib bering.

Benim adım Ahmet, Soyadım Yılmaz, Ben bin dokuz yüz seksan altıncı senede İstanbulda doğdum. Dört sene üniversite'de okudum. Geçen sene üniversite'yi bitirdim. Benim meslek bilgisayar programcısı. Ben kendi işimi seviyorum. Benim Annem babam, ve iki kız kardeşim var. Benim kız kardeşim evli, Onun çocukları var. Ben evli değilim. Sonraki sene evleneceğim.

4. MASHQ – Yuqoridagi matn asosida savollarga javob bering.

1. Onun soyadı ne?

2. Ahmet nerede doğmuş?
3. O kaç sene üniversite'de okumuş?
4. Onun mesleği ne?
5. O kendi işini seviyor mu?
6. Onun kız kardeşi evli mi?
7. O ne zaman evlenecek?

4. MASHQ – Ushbu so'zlar ishtirokida gaplar tuzing.

(Çalışmak, Okumak, Yapmak, Vermek, Öğrenmek, Yıkamak, Temizlemek, Almak, Gelmek, Gitmek, Söylemek, Satmak, Geçmek, İçmek, Oturmak, Kapatmak, Konuşmak, Kesmek, Girmek, Çıkmak, Göstermek, kullanmak, inmek)

Gaplar “qila olmoq” ko'rinishidagi savol javob bo'lsin. Masalan:

- Burada otobüs'ten inebilir miyim? - Hayır sadece durak'ta inebilirsiniz
- Sen bugün çalışabilir misin? – Evet, bugün çalışabilirim.
- Sen bura'ya kendin gelabilir misin? . Evet kendim gelabilirim.

5. MASHQ – Savollarga javob bering.

1. Siz bilgisayar kullanabilir misiniz?
2. Siz nerede doğdunuz?
3. Siz rusça kitaplar okuyabilir misiniz?
4. Siz inglizce kitaplar okuyabilir misiniz?
5. Siz kendiniz yemek yapabilir misiniz?
6. Siz rusça konuşabilir misiniz?
7. Sizin babanız rusça konuşabilir mi?
8. Sizin arkadaşlarınız türkçe konuşabilir mi?

6. MASHQ – Turk tiliga tarjima qiling

1. Bu bekatda tusha olamanmi? 2. Sen komputer ishlata olasanmi? Ha ishlata olaman.
3. ichkari kira olamanmi? Yo'q, siz kirolmaysiz. 4. Ahmatning bolalari ruscha kitoblar o'qiy oladilar. 5. Sening bolang gapira oladimi? Ha, gapira oladi. 6. Men hozir sizdan pul olmayman. 7. Nega siz bankdan pul olmaymaysiz? Chunki ban hozir pul berolmaydi. 8. Bu bola uch yil oldin tug'ildi. 9. Sen qaysi shaharda tug'ilding? Men Toshkentta tug'ildim. 10. Men bu komuterni ishlatolmayman. 11. Mening kaspim oshpaz. Men bu kaspni yaxshi ko'raman. 12. Men universitetni tamomladim

22-DARS

SÖZLÜK – LUG'AT.

So'zlarni o'qing va yodlang

Toptan – ko'tara savdo / ulgurji	Kalite - sifat
Mal - mol / tovar	Kaliteli - sifatli
Satish - sotish	Şeker - shakar
Göndermek - yubormoq	Geç oldu - kech bo'ldi
Görüşmak – ko'rishmoq	Söz - so'z

DİL BİLGİSİ – GRAMMATIKA

...-sız (sız)	(Kalite) Kalitesiz - <i>Sifatsiz</i> (Şeker) Şekersiz - <i>Shakarsiz</i> (Ekmek) Ben ekmeksiz yemek yedim – <i>Men nonsiz ovqat yedim</i> (Arkadaşım) Ben arkadaşım sız geldim – <i>Men do'stimsiz keldim</i>
---------------	---

QARAMA- QARSHI SO'ZLAR

iyi – kötü	Sıcak - soğuk
uzak – yakın	Girmek – çıkmak
büyük – küçük	Yukarı - aşağı
siyah - beyaz	Ucuz - pahalı
çok – az	Açmak – kapatmak
Eski – yeni	Sabah – akşam
Sağ – sol	Zor – kolay

1. MASHQ – O'qing va tarjima qiling.

1. Ben bu dükkandan toptan mal alabilir miyim? Yok. toptan alamazsınız. Çünkü burada toptan satış yok
2. İstanbul'dan uçak ile mal gönderebilir misiniz? Evet. Ama sadece 35 kilo gönderebilirim.
3. Biz sizin patron ile görüşebilir miyiz? Yok. şimdi geç oldu, görüşemezsiniz. Yarın sabah görüşebilirsiniz
4. Bana en kaliteli bir gömlek gösterebilir misiniz? Evet gösterebilirim.
5. Bu çocuk bizim sözlerimizi anlayabilir mi? Yok, bu çocuk hiç bir şey anlayamaz.
6. Lütfen, bize çay getir. – Çay var, ama şekersiz.
7. Bu pantolon nasıl? – Bu en kaliteli mal. – Hayır bu kaliteli değil. Bunlar kalitesiz.
8. Sizin dükkanda toptan satış var mı? – Hayır, biz toptan satamamız.
9. Sizi buraya kim gönderdi? – Beni buraya patron gönderdi.
10. Bu ev sahibi ile görüşmek istiyorum. Ne zaman görüşebilirim.

2. MASHQ – So'zlarni ketma-ket joylab gaplar tuzing. Masalan:

İki buçuk kutu taze yumurta almak istiyorum –
ikki yarim quti yangi tuxum olmoq istayman

1 2 3 2,5 3,5	Kilo Tane Kutu Litre Paket	Yeni Taze Sıcak Soğuk Ucuz	Zeytin, ekmek, yumurta, su, elma, potates, çay, domates, et, meyve, üzüm, soğan	alacağım almak istiyorum alabilir miyim ?
---------------------------	--	--	---	---

3. MASHQ – So'zlarni to'g'ri joylab gaplar tuzing. Masalan:

(Ben, O ile, ev, temizlemek) Ben o ile evi temizledim

1. (Ben, O ile, Istanbul, gitmek, yarın)
2. (O, biz ile, bu ev, yaşamak, şimdi)
3. (sabah, ben, her gün, O ile, iş'e, gitmek)
4. (Biz, onlar ile, ağaç, kesmek, geçen gün)
5. (O, biz ile, konuşmak, şimdi)
6. (Ben, satın almak, gömlek, kaliteli, dükkandan, geçen hafta)
7. (Ben, O ile, ötobus'a, binmek, dün)

4. MASHQ – Turk tiliga tarjima qiling.

1. Siz u haqida menga ayta olasizmi? 2. U men haqimda sizga gapirdimi. 3. Ular nima haqida gapiryaptilar. 4. Men sovuq suv icholmayman. Chunki kasalman. 5. Men issiq choy icholmayman. 6. Men shakarsiz choy icholmayman. 7. Sen Samarqand shaxridan bizga o'n dona non yubor. 8. Sen u yerdan giyimlar yubora olasanmi? – yo'q men yuborolmayman. 9. Menga istanbuldan ko'tara mol yurborin, men o'z do'konimda sotaman. 10. Sening kiyimlaring juda sifatli ekan. Men ham sifatli kiyim olmoq istayman.

23-DARS

SÖZLÜK – LUG'AT.

So'zlarni o'qing va yodlang

Afedersiniz - Kechirasiz	Eczane - dorixona
Tarif etmek – tariflamoq / tushuntirmoq	Yanında - yonida
Doğru – to'g'ri	Bina - bino
Yürmek - yurmoq	Altında - tagida
ileri - nariroq / oldinga	Önemli değil – muhim emas
kolej - kollej	Cadde - ko'cha, yo'l
dönmek - burilmoq, qaytmoq	Dışında - tashqarisida
sağa dönün – o'ngga buriling	Karşısında - qarshisida
kat - qavat	önünde - oldida
üstünde - ustida	alış veriş merkezi – savdo markazi

YÖL BULMAK – YO'L TOPMOQ

1. MASHQ – O’qing va tarjima qiling.

- Affedersiniz, buralarda hastane var mı?
- Evet var.
- Nasıl gidebilirim? Tarif eder misiniz?
- Çok kolay. Bu yölden doğru yürüyün. Bankadan sağa dönün. Az ileride kolej göreceksin. Hastane kolejin yanında
- Peki yakınlarda eczane de var mı ?
- Eczane çok. Ama en yakın eczane 300 metre ileride. Kırmızı binanın altında.
- Yardıminız için teşekkürler.
- Önemli değil

2. MASHQ – Savollarga javob yozing.

Masalan: - Eve ne ile gideceksin ? (metro) - Eve metro ile gideceğim

- 1) Okula ne ile gidebilirim ? (taksi) -
- 2) Pazara ne ile gidebiliriz ? (otobüs) -
- 3) Almanya’ya ne ile gidebiliriz ? (uçak) -
- 4) Süpermarkete ne ile gidebiliriz ? (yürüyerek) -
- 5) işe ne ile gidiyorsun ? (araba) -

3. MASHQ – O’qing va tarjima qiling

MEHMET’İN EVİ

Bizim evimiz şehrin dışında, Eminunu caddesinde. Evime gitmek için 21 numaralı otobüse biniyorum ve dördüncü durakta iniyorum. Evimiz otobüs durağının karşısında. Evimizin sağında postahane, solunda dükkan, karşısında alış veriş merkezi var. Evimizin önünde ana cadde var.

SERHT’İN EVİ

Serhat bugün hasta. O okula gelmedi. Biz bu akşam Onu ziyaret etmeye gideceğiz. Ama onun evini bilmiyoruz. Mahalle arkadaşı bize evi tarif ediyor. Serhat’ın evi Kadıköy mahallesinde. Serhat’ın evine gitmek için okulun önündeki durağa gideceksiniz. Duraktan 80 numaralı otobüse bineceksiniz. Beş kilometre sonra Süpermarketin yanındaki durakta ineceksiniz. Duraktan doğru gideceksiniz. Beyazıt

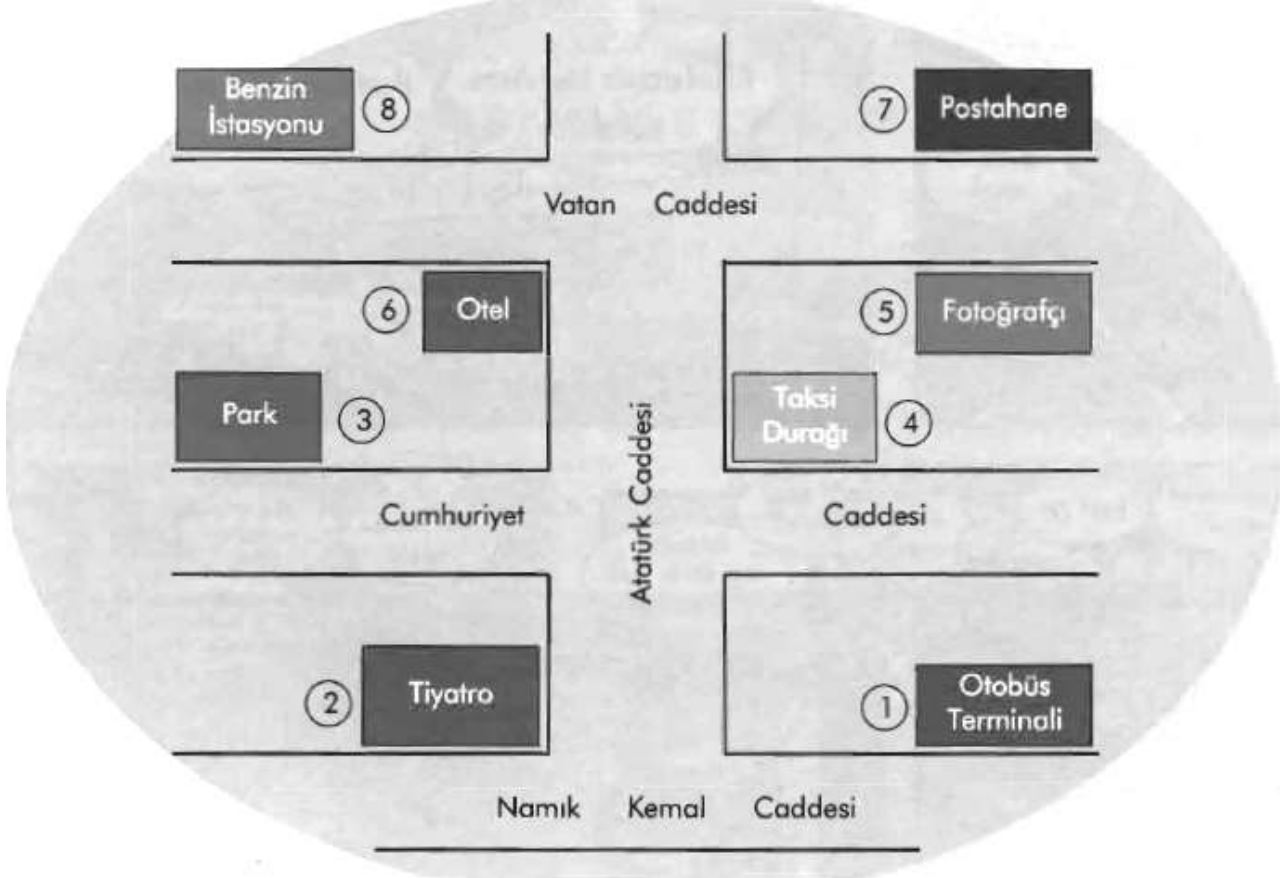
caddesinden sağa döneceksiniz. Serhat'ın evi hastanenin karşısındaki binada altıncı katta yaşıyor.

4. MASHQ – Kerakli so'zni qo'yib gaplarni to'ldiring

(altında, arasında, yanında, üstünde, karşısında)

1. Banka caddenin
2. Otobüs durağı spor salonunun
3. Okul kutuphane ile parkın
4. Mağaza beyaz binanın.....
5. Benzin istasyonu pazarın

5. MASHQ – Quyidagi rasmga qarab so'ralgan manzilni tushuntiring

1. Postahanedən benzın istasyonuna nasıl gidebilirim ?
2. Otelden otobüs terminaline nasıl gidebilirim ?
3. Postahanedən parka nasıl gidebilirim ?
4. Benzın istasyonundan tiyatroya nasıl gidebilirim ?
5. Parktan otobüs terminaline nasıl gidebilirim ?

6. MASHQ – O'z uyingizga boradigan yo'lni tushuntiring. Masalan:

Burada 45 numara otobüse binıyorum. Beş duraktan sonra Çilanzarda iniyorum. Oradan metroya biniyorum, sonra 'Bunyodkor'da metrodan çikiyorum. Orada banka var. Bankanın sol tarafında bina var. Benim ev beşinci kat'ta...

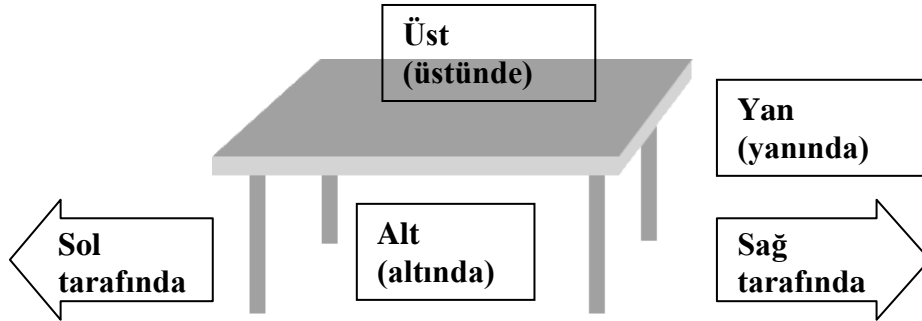
24-DARS

SÖZLÜK – LUG'AT.

So'zlarni o'qing va yodlang

Masa - stol	Bahçe – bog'
Balık - baliq	Hepimiz - hammamiz / barchamiz
Kalem - qalam	Duvar - devor
içinde - ichida	Dışarı - tashqari
çiçek - gul	Köşe - burchak

YERLEŞMEK – JOYLASHMOQ

Ağaçın altında , Evin yanında, Yölun sol tarafında, arabanın karşısında

....+ın (nın) ...+ında

1. MASHQ – O'qing va tarjima qiling

1. Kitap masanın üstünde.
2. Balık suyun içinde.
3. Benim arabam ağaçın altında.
4. Kalem kitabın yanında.
5. Sandalye kapının karşısında.
6. çiçekler'in hepsi bahçenin içinde. Dışarıda çiçek yok.
7. Bahçenin dışında su var, oradan bize bir bardak su getir.
8. Ben ve arkadaşım hepimiz ağaçın altında oturduk.
9. Ben babam ile beraber evimin yanında çalıştım.
10. Mustafanın kardeşi odanın içinde.
11. Bu kadın yölun sol tarafında.
12. Onların evi binanın yukarı katında.
13. Onun kitabı masanın sol tarafında.
14. Neden sen evden dışarı çıktın? Sen dışarı çıkma!
15. Neden sen sicak yerde oturuyorsun? Gel buraya, ağaçın altında otur.

2. MASHQ – Turk tiliga tarjima qiling.

1. Stol ustini tozala. 2. Uyning eshigini ocholmadim. 3. Mustafoning onasi juda yaxshi ayol. 4. Uyning egasi uydan tashqari chiqdi. 5. Kompyuter yonida mening qalamim bor. 6. Stolning tagida eski sumka bor. 7. Bu stolni art. 8. Men uyning egasini ko'rdim. 9. U qo'llarini yuvdi. 10. Mening kompyuterim stolning ustida. 11. Uning kompyuteri juda eski. Shuning uchun bu kompyuter ishlamaydi. 12. xonaning ichiga kirdingmi? 13. Derazaning yonida nima bor. 14. Sen baliq yedingmi? Ha ikki dona kichik baliq yedim. 15. Men chiroyli gullarni yaxshi ko'raman.

3. MASHQ – Quyidagi so'zlar yordamida rasmdagi uyni ta'riflab bering. So'ngra o'z uyingizni ham ta'riflab bering

Kat - qavat	Pencere - deraza
Kaçıncı kat – nechınchi qavat	Masa – stol
Ev – uy, hovli	Sandalye - stul
Apartman – kichik uy,	Yatak - yotoq joyi,
Oda - xona	Bahçe – bog'
Duvar - devor	Köşede - burchakda
Kapı - eshik	Arkasında - orqasida
Karşısında - qarshisida	Yanında - yonida
Dolap - javon, shkaf	Koltuk - o'rindiq, kreslo

4. MASHQ – Savollarga javob bering

Siz ev'de mi yaşıyorsunuz veya apartman'da? Eviniz kaç katlı? Siz kaçınıcı kat'ta yaşıyorsunuz? Sizin odanızda neler var? Duvarın renki nasıl? pencerenin yanında neler var? televizyon varmı? Kapı yanında ne var? yatak hangi tarafta. Bahçe varmı? bahçe'de neler var.? Kaç tane masa var? Odanın köşesinde ne var?

25-DARS

OKUMA – O’QISH

Erkan Beyin bir günü

Erkan Bey sabah erken kalkti. Önce elini ve yüzünü yikadi. Sonra güzel bir kahvaltı yaptı. Kahvaltıda peynir, yumurta ve bal vardı. Erkan bey kahvaltıdan sonra işe gitmek için evden çıktı.

Öğle yemeği için arkadaşı Halil Bey’le lokantaya gitti. Yemeği Erkan Bey ısmarladı. Döner ve salata yediler. Erkan Bey akşam işten eve geç döndü. Hanımı akşam yemeği için tavuk çorbası, balık ve salata hazırladı.

Erkan Bey yemekten sonra çay içti ve ailesi ile televizyon seyretti.

Erkan Beyning bir kuni

Erkan Bey ertalab vaqtlı turdi. Avval qo’lini va yuzini yuvdi. Keyin chiroyli bir nonushta qildi. Nonushtada pishloq, tuxum va asal bor edi. Erkan Bey nonushtadan keyin ishga borish uchun uydan chiqdi.

Tushlik ovqat uchun do’sti Halil Bey bilan oshxonaga bordi. Ovqatga Erkan Bey buyurtma berdi. Doner va salat yedilar. Erkan Bey kechki payt ishdan uyga kech qaytti. Ayoli kechki ovqat uchun tovuq sho’rbasi, baliq va salat tayyorladi. Erkan bey ovqattan keyin choy ichdi va oilasi bilan televizor tomosha qildi.

Bayram alış verişi

Gelecek Pazartesi Bayram günü. Aişe hanım bayram için kocasına ve çocuklarına hediyeler alacak. Aişe hanım bayramdan bir gün önce mağazaya alış-verişe çıkacak.

O indirimli mağazalardan alış veriş yapmak istiyor. Aişe hanım eşi Ahmet bey’e maviy bir gömlek alacak. Oğullari için beyaz bir gömlek ve siyah bir pantolon ve spor ayakkabı almak istiyor.

Kızı için güzel bir etek ve modaya uygun bir tişort alacak. Aişe hanım kendisine deri çanta almak istiyor. Kaliteli çantanın fiyatı çok pahalı. Çanta almak için Aişe hanımın parası yetmiyor. Onun için kendisine çanta alamadı.

Bayram savdo sotig’i

Kelasi dushanba bayram kuni. Oisha xonim bayram uchun eriga va bolalariga sovg’alar oladi. Oisha xonim bayramdan bir kun oldin do’konga xarid qilish uchun chiqadi. U chegirmali do’konlardan xarid qilishni xohlaydi. Oisha xonim eri Ahmet Beyga ko’k ko’ylak oladi. Bolalari uchun oq ko’ylak va qora shim va sport-oyoq kiyimi olishni istaydi. Qizi uchun chiroyli bir yubka va modaga munosib kofta oladi. Oisha xonim o’zi uchun teri sumka olmoqchi. Sifatli sumkaning narxi juda qimmat. Sumka olish uchun Aishe xonimning puli yetmaydi. Shuning uchun o’ziga sumka ololmadi.

Moda o kadar çabuk değişiyor ki....

Bir adam elinde bir kutu, koşa koşa gidiyordu. Yolda bir arkadaşı onu gördü ve durdurdu. Sonra sordu:

- arkadaşım, o kutuda ne var
- Hanımım benden en son moda bir şapka istemişti, onu aldım.
- O zaman, neden koş-a-koşa gidiyorsun?
- Moda değişmeden yetişeyim diye koşuyorum.

Moda shu qadar tez o'zgaryaptiki

Biro dam qo'lida bir quti, yugurib-yugurib borar edi. Yo'lda bir do'sti uni ko'rdi va to'xtatti. Keyin so'radi:

- do'stim, u qutida nima bor.
- Ayolim mendan eng oxirgi moda bosh-kiyimi (shapka) xohlagandi, shuni oldim.
- U holda nimaga yugurib ketyapsan?
- Moda o'zgarmasdan yetib olay deb yuguryapman.

Benim sinifim

Benim adım Mahmut. Türk'üm, İstanbulluyum. Ben İstanbul teknik kolejinde okuyorum. Annem, Babam ve ben İstanbul'da yaşıyoruz. Babam Türkiye Cumhuriyeti elçiliğinde çalışıyor. Annem çalışmıyor. O ev hanımıdır. Bizim sınıfta öğrenciler çok bilgili. Bizim sınıfta çok yabancı ölkelerden öğrenciler okuyor. Andrey Rusyalıdır. O futbol oynamayı sever. Michel Fransızdır O çok güzel resim çizer. Pablo İtalyan'dır O çok güzel şarkı söyler. Ben çok kitap okuyorum. Müzik dinlerim. Hafta sonu arkadaşlarım'la futbol oynarım. Bizim sınıfta herkes birbirini çok sever.

Mening sinfim

Mening ismim Mahmut. Men turk, istanbuldan. Men Istanbul texnik kollejida o'qiyman. Onam, otam va men istanbulda yashaymiz. Otam Turkiya Respublikasi elchiligida ishlaydi. Onam ishlamaydi. U uy bekasi. Bizning sinifda o'quvchilar juda bilimli. Bizning sinifda ko'plab chet mamlakatlardan o'quvchilar o'qiydi. Andrey Rossiyalikdir. U futbol o'ynashni yaxshi ko'radi. Michael fransiyalik. U juda chiroyli rasm chizadi. Pablo italyalik. U juda chiroyli qo'shiq kuylaydi. Men ko'p kitob o'qiyman. Musiqa tinglayman. Hafta oxiri do'stlarim bilan futbol o'ynaymiz. Bizning sinifda har kim bir birini juda yaxshi ko'radi.

Temizlikçi olurdum

Bir gün "Microsoft" kompanyası temizlik elemanı lazım diye ilan vermiş. Bir işsiz Microsoft'un verdiği iş ilânına başvurur.

Personel şefiyle kısa bir görüşmeden sonra şef şöyle der:

- İşe kabul edildin, bana e-mail adresini ver, sana iş başlama tarihini bildireceğim.
- Ama benim bilgisayarım ve e-mail adresim yok.
- Bu durumda sizi işe alamam – dedi şef.

Adam ne yapacağını düşünür ve cebindeki 105 \$ ile dışarı çıkar. Gidip, 10 kg domates alır ve satar. Sermayesini iki katına çıkarır. Bu işi birkaç kez daha yapar ve parasını artırır.

Sonra kendine bir el arabası alır, bir süre çalışır daha sonra bir kamyonet alır. İşleri çok iyidi ve kısa bir süre sonra büyük bir gıda toptancısı olmuştur. 5 yıl sonrada Amerikanın en büyük gıda distribütörü olmuştur. Artık ailesinin geleceğini düşünür ve bir hayat sigortası firmasına başvurur.

Görüşme sonunda sigortacı teklifini göndermek için ondan e-mail adresini ister. Adam e-mail adresi olmadığını söyler. Sigortacı şaşırır ve:

- Çok enteresan, bir e-mailiniz olmadan böyle bir kampanya kurmuşsunuz, eğer e-mailiniz de olsaydı ne olurdu acaba? – demiş.
- Microsoft'ta temizlikçi olurdum...

Tozalovchi (farrosh) bo'lardim.

Bir kun "Microsoft" kompaniyasi, tozalik ishchisi (farrosh) kerak deya e'lon bergandi. Bir ishsiz Microsoftning bergan ish e'loniga murojaat qilibdi.

Ishchilar boshlig'i bilan qisqa bir uchrashuvdan keyin boshliq shunday debdi:

- ishga qabul qilinding, menga e-mail manzilingni ber, senga ishni boshlash muddatini bildiraman.

- Ammo mening e-mail manzilim yo'q.

- Bu ahvolda seni ishga ololmayman- dedi boshliq.

Bu odam nima qilishini o'ylardi va cho'ntagidagi 105 \$ bilan tashqari chiqdi. Borib 10 kg pomidor olib sotibdi. Pulini ikki baravar orttiribdi. Bu ishni bir necha marotaba yana qilaveribdi va pulini ko'paytiribdi.

Keyin o'ziga bir arava olibdi, bir muddat ishlab keyin yana bir yuk moshinasi olibdi.

Ishlari juda yaxshi edi va qisqa bir muddat so'ngra katta bir oziq ovqat sotuvchisi bo'libdi. 5 yildan keyin Amerikaning eng katta oziq-ovqat yetkazib beruvchisi bo'libdi.

Bundan ortiq, oilasining kelajagini o'ylab hayot sug'urtasi firmasiga murojaat qilibdi.

Uchrashuv oxirida sug'urtachi o'z taklifini yubormoq uchun undan e-mail mazilini so'rabdi. U kishi e-mail manzili yo'qligini aytibdi. Sug'urtachi hayron qolibdi va:

- Juda qiziq, bir e-mailingiz bo'lmay bunday bir kampanya quribsiz, agar emailingiz ham bo'lganda nima bo'lardi, qiziq? – debdi.

- "Microsoft"da tozalovchi bo'lardim...

Özbekistan Cumhuriyeti hakkında bilgiler.

Milli Günleri

14 Ocak: Vatan Himayecileri Günü

08 Mart: Dünya Kadınlar Günü

21 Mart: Nevruz Bayramı

09 Mayıs: Hatıra ve Saygı Günü

01 Eylül: Bağımsızlık Bayramı

01 Ekim: Öğretmenler Günü

08 Aralık: Anayasa Günü

01 Ocak: Yeni Yıl

Başkenti: Taşkent

Önemli Şehirleri: Taşkent, Semerkant, Buhara, Fergana, Andican, Termiz,

Komşuları : Afganistan, Kazakistan, Kırgızistan, Tacikistan, Türkmenistan

Nüfusu 29.300.000

Para Birimi: Sum

O SENİN NEYİN OLUYOR

Anne - ona	Dede – buvi / bobo
Baba - ota	Abi - aka
Amca - amaki	Kız kardeş - singil
Kuzen - jıyan	Erkek kardeş - uka
Abla - opa	Dayı - tog'a

O benim abim oluyor
Bu kişi benim amcam
O kişi senin amcan mı?
Senin Anne ve Baban var mı?

AFFEDERSİNİZ SAAT KAÇ

Çeyrek - chorak 1/4
Buçuk - yarım
Geçiyor - o'tmoqda
Dakika - daqıqa
Saniye - soniya

Saat onu on geçiyor (10-10)
Saat sekize çeyrek var (7 - 45)
Saat dokuz (9-00)
Saat dokuz buçuk (9-30)

Saat biri çeyrek geçiyor (1- 15)

SÖZLÜKLER – LUG’ATLAR.

abla - opa
aç – och (qorin ochishi)
açmak - ochmoq
ad – ism
adım ... - ismim
adın ne? - isming nima?
afedersiniz - kechirasiz
ağaç – daraxt
aile - oila
akıllı - aqlli
akşam – oqshom / kechki payt
akşam yemeği – kechki ovqat
alış veriş merkezi – savdo markazi
almak - olmoq
altında - tagida
ama - ammo
amca - amaki
anahtar - kalit
anlamak – tushunmoq / anglamoq
anne - ona
araba – moshina
arkadaş – do’st, og’ayni
aşağı - past / pastga
aşçı - oshpaz
ay – oy
az - kam / oz
baba - ota
bahçe – bog’
balık - baliq
bana – menga
banka - bank
bardak – choy idishi, stakan
başkent - poytaxt
beklemek - kutmoq
ben - men
beni - meni
beraber - birgalikda
beyaz – oq
bilet – chipta
bilgisayar – komputer
bilmek – bilmoq
bina - bino

binmek – minmoq (transportga minmoq)

bir – bir

bir şey değil - arzimaydi

bitirmek - tugatmoq / bitirmoq

bitti - tugadi

biz - biz

bu - bu

buçuk - yarim

bunlar - bular

bunu – buni

burada - bu yerda

burası, bura – bu yeri / bu yer

büyük - katta

büyürün - marhamat

cadde - ko'cha, yo'l

çalışmak - ishlamoq

çanta - sumka, xalta

çay - choy

çiçek – gul

çikmek - chiqmoq

çocuk – bola, farzand

çok - ko'p / juda

da / de - ham

daha - yanada

değil – emas (inkor qilish)

değil mi?– emasmi?

deniz - dengiz

ders – dars

dışarı - tashqari

dışında - tashqarisida

dil – til

doğmak – tug'ilmoq

doğru – to'g'ri

doktor – do'xtir

domates – pomidor

dönmek - burilmoq, qaytmoq

durak - bekat, avtobus bekati

duvar - devor

duymak - eshitmoq

dükkan – do'kon

dün – kecha / kechagi kun

eczane - dorixona

ekmek - non

en - eng

en - eng

en - eng

erkek - erkak

eski - eski
ev - uy
evet – ha / shunday
evlenmek - uylanmoq
evli - uylangan
fiyat - narx
geç oldu - kech bo'ldi
geçen – o'tgan
geçen – o'tgan
geçmek – o'tmoq
gelmek - kelmoq
getirmek - keltirmoq
gezmeK – sayr qilmoq, aylanmoq
gidiyor - boryapti
girmek - kirmoq
gitmek – bormoq / ketmoq
giyim – kiyim
giyim dükkani – kiyim do'koni
gömlek – ko'ylak
göndermek - yubormoq
görmek – ko'rmoq
görüşmak – ko'rishmoq
göstermek – ko'rsatmoq
gün – kun
günaydın - xayrli tong / kun
güzel - chiroyli
güzel – chiroyli, go'zal
hafta – hafta
hakkında - haqida
hangi - qaysi
hangisi – qaysi biri
hasta – kasal
hastane – kasalxona
hava durumu – ob-havo
havalimani - aeroport
hayır - yo'q / unday emas
hazırlamak - tayyorlamoq
hepimiz - hammamiz / barchamiz
hepsi - hammasi
hepsini -hammasini
her - har
her şey – har narsa
her şey – har narsa / hamma narsa
hiç bir şey – hech narsa
hoş geldiniz – xush keldingiz
içeri - ichkari
için - uchun

içinde - ichida
içmek - ichmoq
iki – ikki
ile - bilan
ileri - nariroq / oldinga
inmek - tushmoq
istemek - xohlamoq
istemek – xohlamoq / istamoq
iş - ish
işte – mana / mana bu
iyi - yaxshi
iyi akşamlar - xayrli kech
iyi günler - xayrli kun
kaç – necha / nechta
kaç para – necha pul
kadar - ...-gacha / -ga qadar
kadın - ayol
kahve - kofe
kalem - qalam
kalite - sifat
kaliteli - sifatli
kalkmak - turmoq
kapatmak - yopmoq
kapı - eshik
kardeş – birodar / aka-uka
karşısında - qarshisida
kat - qavat
kendi – o'zi
kesmek - kesmoq
kış – qish
kız kardeş – singil / opa
kilometre - kilometr
kim – kim
kimin - kimning
kişi - kishi
kitap - kitob
kolay - oson
kolej - kollej
konuşmak - gapirmoq
köşe – burchak
kötü - yomon
köy - qishloq
kullanmak - ishlatmoq
kuzen - jiyan
küçük - kichik
lazım – kerak / lozim
lokanta – oshxona, restoran

lütfen - iltimos
mal - mol / tovar
masa - stol
mavi – koʻk (rang)
memleket – mamlakat, davlat
merhaba - marhabo
meslek – kasp
mutfak - oshxona
mutlu - xursand
nasıl - qanday
ne - nima
ne kadar - qancha
ne zaman – qachon
nerede - qayerda
nereli - qayerli (qaysi mamlakatdan)
nerelisin – sen qayerlik?
neresi - qayeri
numara - raqam
o - u (ana u)
ocak ayında – yanvar oyida
oda – xona
okul - maktab
okumak - oʻqimoq
olmak – boʻlmoq
ona – unga
onlar - ular
onu - uni
onun için - shuning uchun
ora – u yer
otel - mehmonxona
otobüs - avtobus
oturmak – oʻtirmoq
öğlen – kun oʻrtasi (tushki payt)
öğrenci – talaba/ oʻquvchi
öğrenmek – oʻrganmoq
öğretmen – oʻqituvchi
önce - avval / ilgari
önemli değil – muhim emas
önünde - oldida
pahalı - qimmat
pantolon - shim
para - pul
pardon - kechirasiz
patates - kartoshka
patron - xoʻjayin, boshliq
pazar - bozor
pencere - deraza

pis – isqirt, kir
renk - rang
saat - soat
sabah - ertalab
sadece – faqat, bor yo’gi
sağ – o’ng (o’ng tomon)
sağa dönün – o’ngga buriling
sahib – ega / egasi
sandalye - stul
satıcı - sotuvchi
satın almak – sotib olmoq, xarid qilish
satış - sotish
satmak - sotmoq
sen / siz - sen / siz
sene - yil
sevmek – yaxshi ko’rmoq / sevmok
sıcak - issiq
siyah - qora
soğuk - sovuq
sol – chap (chap tomon)
sonra – keyin / so’ngra
soyad - familiya
söylemek - aytmoq
söz - so’z
su - suv
şehir - shahar
şeker - shakar
şey - narsa
şey – narsa / buyum
şimdi - hozir
tamam – xo’p, bo’ladi.
tane - dona
taraf – taraf, tomon
tarif etmek – tariflamoq / tushuntirmok
tatil - tatil, dam olish
taze – yangi oziq-ovqat / yangi pishgan
temiz - toza
temizlemek - tozalamoq
tercuman - tarjimon
teşekkür ederim - rahmat
toptan – ko’tara savdo / ulgurji
ucuz - arzon
uçak - samalyot
uzak - uzoq
üç – uch
ülke - o’lka, yurt
üstünde - ustida

var - bor / mavjud
var – bor / mavjud
ve - va
ver - ber
vermek - bermoq
veya - yoki
yabancı - xorijiy
yakın - yaqin
yanında - yonida
yapmak - qilmoq / bajarmoq
yaprak - barg
yardımcı - yordamchi
yarın - ertaga
yaş – yosh (umr)
yaşamak - yashamoq
yaşında - yoshda
yemek - ovqat
yemek - yemoq
yemek yemek - ovqat yemoq
yemek yiyecek – ovqat yeydi
yemek yiyor – ovqat yeyapti
yeni - yangi
yer - joy
yeşil – yashil (rang)
yıl / sene – yil
yikamak - yuvmoq
yok – yo'q / mavjud emas
yukarı - yuqori
yumurta -tuxum
yürmek - yurmoq
zengin - boy
ziyaret etmek - xabar olish / ziyorat
zor - qiyin